

d. 1922. június 13.

Mintavásárra megbízást vállal: Popp nyomdájában d. e.: 10-12.

ka és koládé raktár Nussbacher Ferdinand 31.

EGA" Gőzmalom gyártásának Rt. gyára

és tárgyak, eredeti gépek az összes magyar államvasuti W. D. motorké- tők az 3953-1

tria" és Ipari Rt.-nél Timisoara- 9-14. Sürgőncim Bratianu (Uri-u) 3.

ort

ár Rt.

GÉN

és poharak, és fali

ELET

Szerkesztőség, kiadó hivatal és nyomda Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop, - Brassai-utca 10

Az Uj Kelet telefonjai Szerkesztőség 977 Kiadóhivatal 844 Nyomda 879

V. évfolyam, 127. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Szivan 18.

1922. június 14. Szerda

UJ KELET

ESZDŐ-POLITIKAI NAPILAP

1071 2211 Lejár Hermann Goldschmidt ur I. Wolfzelle 11 Wien Egy szám ára pályaművek és vidéken 2 lejt

A jóvátételi bonyodalom

Külpolitikai figyelő

Génuus előtt és Génuus után ettől a szótól hangos Európa: jóvátétel. Mi az, hogy jóvátétel? Azok az országok, amelyek a háborút elvesztették, területi veszteségeiken kívül természeti szolgáltatásokat és bizonyos összegeket is tartoznak fizetni a győzteseknek. Minden háború után vannak ilyen jóvátételi kötelezettségei. A legsúlyosabb Németországé. Erről is beszélnek a legtöbbet, mert ez a középeurópai probléma tengelye. A jóvátétel a győztesek igazságát szolgálja, vagyis azt, hogy aki elvesztette a háborút, tegye jóvá, vezekelje le a bűnét. Ennek az igazságnak, mint minden háborúból fakadó igazságnak eredendő hibái vannak. De vannak későbbi bűnei is, miket — jóvátétel idején — csak nehezen lehet jóvátenni.

Génuában nem volt szabad említeni. Abban a pillanatban amikor kiejtik a nevet, Poincaré emberei sértődötten visszavonulnak. Annál többet beszéltek róla Génuus után. Május harmincegyedikén volt esedékes egy hatalmas jóvátételi summa, amelyet Németországnak fizetnie kellett volna. Mindmiki tudta, hogy Németország nem fog fizetni, mert nem tud. Nem tud pedig épen a jóvátételi követelések jóvátehetetlen könnyedsége folytán, mert a háború befejezte óta több mint ötvenmilliárd aranymárkát fizetett s e fizetések teherbírását kimerítették. Franciaország nem hitte a képtelenségét, Poincaré még a génuai konferencia idején és a konferencia után Németország felé villogtatta a fenyegetést: ha a májusvégi kötelezettségnek nem tesztek eleget, bevonulunk. A fenyegetés megmozdította Angliát, Olaszországot, Amerikát és Belgiumot. Anglia, Olaszország és Amerika ezt mondták: a bevonulást nem helyeseljük és nem támogatjuk. Belgium titokban helyeselt. Franciaország azt mondta: bevonulunk mi meg a belgák. Anglia kemény kijelentést tett, azt, hogy Franciaországnak egymagában nincs joga alkalmazni a békeszerződés szankcióit és bevonulni. Németországnak nyugodtnak látszott nyugalma mögött ott nyugtalanokdott a bevonulástól való félelem, de nyugodtnak kellett maradnia, mert a világháború óta először állott az ügye melé Anglia, Olaszország és Amerika. S különben sem tehetett egyebet, mert a súlyos aranyhiányt előteremtteni nem tudta. Mit volt mit tenni, a francia bevonulhatnék megfújta a takarodót. Németországnak pedig az év végéig fizetési haladékot adott.

Igen, mert a német probléma ma nem csupán Németország és Franciaország kérdése, immár világkérdés az ügy. Anglia, Olaszország és Amerika kevésbé vannak érdekelve a jóvátételi összeg arányaiban, mint Franciaország és Belgium, de más téren sokkal érzékenyebben. Anglia, Olaszország és Amerika a békekötés óta fokozódó ipari válsággal küzd. A rossz német valutával dolgozó német ipar lehetetlenné teszi számukra, hogy eddigi piacokat megtartsák. Ha züllik a márká, züllik az angol-olasz-amerikai piaclehetőség is. Mindaddig, míg Németországot görnyesztő kötelezettségek nyomják,

sem is lehet elképzelni német konszolidációt és vele a nemzetközi állapotok javulását. Ha Németország összeomlik, vele pusztul az egész kontinens, Franciaország is és máholnap Amerika se tudja kivonni magát a nagy debácle következményei alól. Génuában azt mondták, hogy Oroszországon kell kezdeni a segítséget, ami helyes is. De Amerika még nem tart itt, öt Oroszország összeomlása később érintené, annál hamarabb Németország összeomlása. Az ok többek között a földrajzi közelségben is benne van. Erthető, hogy Amerika kezdje a maga ügyeinek tekinteni a német válságot és azt mondja: menjünk át Európába és intézzük el ezt az operációt.

Morgan a multimilliárdos, aki a pénzügyi Amerikát reprezentálja, átjött Párisba, az úgynevezett bankárok konferenciájára, azzal az elhatározással jött, hogy a németeknek nagy kölcsönt adjon. Morgan és banktársai nem föltétlen altruisták, ők csak úgy adnak pénzt, ha megtalálják a számitásaikat. A pénz tisztává teszi a látást s Morganék azt mondták: mindaddig amíg Németország helyzete bizonytalan, a kölcsönadott milliárdok is bizonytalanok. A helyzet pedig bizonytalan mindaddig, amíg a jóvátételi összegeket és a szankciók kérdését nem tisztázzák. Eddig a kérdést az úgynevezett londoni ultimátum és a versaillesi szerződés szabályozta. A londoni ultimátum szerint Németországnak még százharminckétszázmillió aranymárkát kell fizetnie. Ha nem fizet, jönnek a versaillesi szerződésben pontokba foglalt szankciók, a Rajna-mente s a Ruhr-vidék megszállása és esetleg több nagy német város annexiója. A közel másfélszázmilliárdos hadisarc, tekintve hogy Németország már eddig a fizetett ötvenegynéhány milliárddal és területi veszteségeivel száz aranymilliárdnál nagyobb kötelezettséget lerótt, súlyos, nyomasztó és behajthatatlan összeg. Németország ezt kifizetni nem tudja s mert behajthatatlanság esetén állandóan a fejfőlött lógnak a szankciók, krizisből-krizisbe kerül. A bankárok tehát két dolgot követelnek: a jóvátételi összeg lecsökkentését arra a minimumra, amit Németország valóban kifizethet és a szankcióknak a békeszerződésből való törlesztését. Feltűnő, hogy bankárok, akiknek semmi politikai hatalmuk nincs, ilyen radikálisan bele mertek szólani diplomaták és államférfiak döntésébe, sőt magába a versaillesi békeszerződésbe is. Franciaország kezd elszigetelődni. Az angolok, az olaszok, az amerikaiak és ami a meglepő, a belgák, a jóvátételi bizottságban a bankárok álláspontja felé fordultak. Erthető a belgák pártfordulása is, mert Belgiumot, az ipari államot sokkal erősebben sújtja a középeurópai gazdasági válság, mint az a plátói összeg, amit Németország ugysem tud megfizetni.

A franciák persze fel vannak háborodva. Azt mondják, hogy Morganéknak semmi kompetenciájuk, hogy a jóvátétel és a békeszerződés kérdéseibe beleszóljanak. Kompetenciájuk valóban nincs, de potenciájuk

csak nekik van. Ha ők nem adnak pénzt, Németország nem fizethet. A franciák most azt hajtogatják; ők várhatnák, mert az év végéig ugyis haladékosan kaptak a németek. De Morganék is várhatnák. A Morganbizottság nem osztott fel, ahogy ezt Párisból világgá híresztelik, egyelőre csak elbalasztotta magát. Addig is összehoznak a németek egy kisebb kölcsönt, hogy a világpiacot ujjabb összeomlástól megóvják. Időközben a

helyzet annyira érlelődhet, hogy a kölcsönbizottság követeléseit nemcsak a belgák, hanem a franciák is magukévá teszik. Ha ez megtörténik, Németország és vele együtt Európa fellélegzik, mert a háború, mint végrehajtott mumus, megszűnt szerepelni. Végeredményben ez a szankciók törlesztés Franciaországnak is jót tesz: leszerelheti hadseregét a békelétszáma és súlyos költségjelentős milliárdokkal enyhít.

Constantinescu és Lupu tárgyalnak Maniuval

A parasztpárt és a liberálisok kiküldöttjei Kolozsváron. Goldis László nyilatkozik. Átszervezik a kormányt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A megélénkült politikai élet érdeklődésének középpontjában ismét azok a tárgyalások állanak, amelyeket egyrészt a kormány, másrészt a parasztpárt indított meg az erdélyi román nemzeti párttal való meg egyezés céljából. A kormány újabb ajánlatáról elterjedt híreket ugyanis egyik részről sem cáfolták meg és így kétségtelen, hogy a tárgyalások folyamatban vannak. Jelentettük tegnap, hogy az újabb ajánlatot megint Constantinescu közveitii és ezt a jelentést megerősíti egy mai távirat, amely szerint

Constantinescu javadalmi miniszter még e hét folyamán Erdélybe jön

és több napig fog időzni Kolozsváron. Ez alkalommal személyesen is előterjeszti a liberálisok javaslatát a nemzeti párt vezetőinek és hirszerint minden befolyását érvényesíteni fogja, hogy a nemzeti párt vezetőit más elhatározásra bírja.

A nemzeti párt körében nem hisznek Constantinescu akciójának sikerében és megcáfolják a híresztelést, mintha a nemzeti párt jobbszárnya a meg egyezés híve volna. A jobboldali nemzeti párt vezére,

Goldis László tegnap kijelentette,

hogy a nemzeti párt és a liberális párt együttműködését az utolsó hónapok eseményei után lehetetlennek tartja. A nemzeti párt egyedül képviseli Erdély románosságát, amelyet semilyen körülmények között sem lehet a kormányzásból kizárni.

— A mai parlament, amely bűben fogamzott, — mondotta Goldis — nem lehet az a testület, amely oly nagyfontosságú reformokat valósítson meg, mint amelyek ma megoldásra várnak. Még kevésbé lehet ez a parlament alkotmányozó nemzetgyűlés. A nemzeti párt álláspontja nem lehet más, mint hogy erélyesen követelje a parlament feloszlását és új választások kiírását semleges kormány vezetésével.

A parasztpárt is újabb tárgyalásokat kezdett a nemzeti párttal

és beavatottak szerint ezeknek a tárgyalásoknak sokkal több kilátásuk van az eredményes befejezésre, mint Constantinescu közvetítésének. Vasárnap a parasztpárt óriási sikerű nagy gyűlést tartott Csernovicban, amelyen megalakították a parasztpárti bukovinai szervezetét. A gyűlésen a parasztpárt majdnem minden vezetője jelen volt és a gyűlés befejezése után Kolozsvárra indultak.

Lupu, Mihalache és Madgearu a mai napon minden valószínűség szerint Kolozsvárra érkeznek.

A parasztpárt vezetői, hirszerint ugyan csak kész ajánlattal jönnek Maniu Gyulához és remélik, hogy most már véglegesen meg egyezzenek a közös parlamenten kívüli akcióra vonatkozólag, amelyhez más ellenzéki csoportok is csatlakoznak. Azt is tudni vélik, hogy ezeknek a tárgyalásoknak a befejezése után a gyulafehérvári kongresszus napját is megállapítják. Nem lehet kétséges, hogy a belpolitikai harcokban döntő jelentőségű események küszöbén állunk. A döntő tanácskozások színhelye Kolozsvár és a napokban itt fog eldőlni: jobbra, Constantinescuék irányában, vagy balra, a parasztpárttal együtt kíván-e orientálódni a nemzeti párt,

Átszervezik a kormányt?

Minden külső látszat ellenére a kormány kebelében a harmónia távolról sem teljes. Constantinescu és Bratianu ugyan Génuában bizonyos meg egyezésre jutottak, de a meg egyezésben foglalt megállapodások gyakorlati kivitelére csak most, a miniszterelnök végleges határozása után kerülne sor. Tudják azonban, hogy a kormány egy jelentékeny csoportja nem hajlandó Constantinescuék előtt meghátrálni és ezért Vintila Bratianuval az élen még e hét folyamán kívánják a helyzet végleges tisztázása érdekében ezt a meg egyezést likvidálni. A vintilisták már nevetek emlegetnek és hangoztatják, hogy Cozma, Mosoiu, Florescu és Sassu minisztereknek távoznia kell. Politikai körökben — a „Rador” bukaresti távirata szerint úgy tudják, hogy Sassu kereskedelemügyi miniszter már a napokban távozik helyéről államtitkárával együtt. Már utódáról is beszélnek és azt hiszik, hogy a kereskedelemügyi miniszter Tankréd Constantinescu, a CFR. jelenlegi vezérigazgatója lesz.

— Kommunista népgyűlés Ploestiben. Bukarestből jelentik: Ploestiben tegnap a kommunisták népgyűlést tartottak, amelyen mintegy kétezer munkás vett részt. Dobrogeanu Gherea az amnesztációról és szövegéről beszélt. Betinuk beszarabiai diák a beszarabiai helyzetet ismertette s rámutatott arra, hogy az amnesztia lehetővé tette a kommunista párt törvényes működését. Sternberg hangsúlyozta, hogy a párt távol fog állni egyéni cselekményektől és követeli a többi fogva levő kommunista szabadonbocsátását. A gyűlés határozati javaslatot fogadott el ilyen értelemben.

Aradi levél

Az Uj Kelet munkatársától

Arad, június 12. Boldog város ez a mienk. Aradon már nem emlékeznek arra, hogy háború volt, Aradon nincs gazdasági krízis, sem nemzetiségi kérdés. Aradon csupa boldog emberek vannak. Csak egy dologban érzett hiányt ez a kitünő város: nem volt szenciációja, unatkozott. De most már ez a csapás is megszűnt. Van téma, hálistennek, amiről a gondtalan aradiak elcséveghetnek és így teljes nálunk a boldogság.

Ha valaki talán mégis kételkednék állításaimban, ime, kész vagyok bebonyolítani, hogy Arad tényleg a legboldogabb város kerek egész Erdélyben. Ha nem így volna, akkor dr. Wild Endre minorita plébános nem érte rá, hogy „Vasárnap” című kétoldalas heti betűgyűjteménye számára egy egész vezércikket olózzon ki a római „Osservatore Romano” klerikális lapból. Mentőségül szolgáljon azonban, hogy érdekes volt a fáradság. Nagyon érdekes cikk és főleg erősek a végén levont konkluziói. A cikk szerint Palesztina az erköletelenség új fészke. Hallatlan! Hát már itt is? Bizony, bizony, szomorú dolog. Nos és kik rakják azt a fészket, amelyből bűnök kelnek származra? Persze, hogy a cionisták. Hogy? Barlassina orosz bitóra tényleg azt mondta volna, hogy „a palesztinai szent helyek iránt a kereszténység egy idő óta alig mutat érdeklődést”? De nem ez az erköletelenség benne, — mondja dr. Wild — hanem az, hogy „a cionisták ezzel szemben kitarással arra törekzenek, hogy Palesztina minden talpalattnyi földjét megvédítsék, hogy azon Balfour tervét szerint nemzetközi otthonukat fölépítsék.” Ez tényleg erköletelenség. Hogy mérészelnek ezek az országok országra üzött zsidók honalapításra gondolni? Ennek kétszázhat, hogy „Palesztina képe néhány év alatt teljesen megváltozott” és ezért van az, hogy „a cionistákat Palesztinában igen-igen nem szeretik.” Legalább is dr. Wild nem szereti őket, mert „a cionisták tudják, hogy aki a föld, azé az ország. Azért minden talpalattnyi földet megvásárolni igyekeznek.” Hallottak még ilyen hallatlan erköletelenséget és minden téren kiünnön megszerzett terrort? A zsidók dolgoznak, tehát erköletelnek! Most már tudjuk, hogy a jámbor Wild plébános miért nem dolgozik?

Es mi, aradi zsidók, ezek után állíthatjuk-e, hogy Aradon van antiszemitizmus és nemzetiségi kérdés? Igaz ugyan, hogy az „Arad és Vidéke” ennek ellenkezőjéről tájékoztatja az embert. Az említett lap egyik legutóbbi száma megírja, hogy Moldován József aradi tanfelügyelő megvizsgáztatta az aradi zsidó elemi iskola tanulóit a román nyelvből és tapasztalatairól ezeket mondotta:

— Nem lennék igazságos, ha elhallgatnám, mennyire meg vagyok elégedve az aradi zsidó iskola eredményével. Hangsúlyozom, hogy az összes elemi iskolák között, amelyeket eddig meglátogattam, ezt tartom a leg-nívósabbnak.

A tanfelügyelő ur ezután elismeri, hogy az aradi zsidó iskolában elsőrangú tanerők tanítanak olyan ambícióval és hozzáértéssel, amelyet kevés helyen és csak kevés tanítónál tapasztalt. És mégis be akarja zárni az iskolát. Vajon miért? Az, hogy az iskola egyike a legjobbaknak, csak nem ok a betiltásra? Talán kárára van az államnak, hogy Aradon zsidó iskola van? Nem, ezt a tanfelügyelő ur maga is beismerte:

— Az iskola szelleme nem ellenkezik az állameszmével, a növendékek csaknem valamennyien beszélnek románul.

Ő maga is románul beszélgetett el a gyerekekkel. Miért volt hát mégis kénytelen javaslatot tenni a közigazgatási bizottságnak, hogy intse meg újból a zsidó iskolaszéket? A kuratórium még nem vezette be a héber nyelvet az iskolába. Ez bizony súlyos mulasztást jelent, — de csak nekünk, zsidóknak, akik követelni is fogjuk az iskola fokozatos hebraizálását. De a tanfelügyelő urnak ez aligha lehet indok arra a

fenyegetőzésére, hogy ha a megintés nem fog használni, javaslatot tesz a minisztériumnak az iskola betiltására.

Higgye meg tanfelügyelő ur, nekünk sokkal jobban fáj, hogy az aradi zsidó iskolában nem tanítják a hébert, hogy később héberül taníthassanak és mi, zsidók legsúlyosabban elítéljük ezért az iskola kuratóriumát. Hálásak is vagyunk Munteanu tanfelügyelő urnak, amiért igyekszik elősegíteni Erdély zsidóságának a hebraizálását, de ugyanakkor ne akadályozza is meg azt. Az aradi zsidó iskolában szeptembertől a hébert is intenzíven kell tanítani, hogy később teljesen a héber oktatásra lehessen áttérni. Ezt követelje, tanfelügyelő ur, az aradi zsidó iskolaszéktől, de ne tiltassa be az iskolát.

Moldován tanfelügyelő ur kétség-telenül jóindulata a zsidó oktatás zsidóvá tétele iránt, de a tulbuzgóság e téren sem hasznos. Azt már mi sem kívánjuk, hogy a kikerestelkedett zsidó gyerekek is csak a zsidó iskolába jár-hassanak, mint keresztény vallású, de zsidó nemzetiségű tanulók. Egy ilyen rendelet, — boosánat tanfelügyelő ur, hogy megmondjuk az igazságot, — fából vaskarika.

G. F.

Az angol és amerikai sztrájkmozgalmak jelentősége

Redukálják a munkabéreket Angliában és Amerikában

Az Uj Kelet bécsi tudósítójától

A modern ipari civilizáció or-main járó angol-szász országok gazdasági életét két gigantikus sztrájk-mozgalom rázkódtatta meg: az angol vasmunkások és az amerikai szénbányászok sztrájkja. A két mozgalom méretei és gazdasági jelentősége minden európai számára elképzelhető arányt felülmutat. Hasonló mozgalmak minden más országban a gazdasági élet teljes megállását és minden funkció teljes megbénulását idézték volna elő. Csak éppen a két angol-szász gazdasági világhatalom robusztus szervezete bírja ki az ilyen óriás-válságokat a közvetlen életveszedelem nélkül.

Az angol gépipar konfliktusa ama kérdés körül tört ki, hogy rendszeresíthet-e a vállalkozó test-szébe szerint különörákat az üzemben? Ez a kérdés nem látszik első pillanatra súlyos természetűnek. Nagyobb jelentőséget csak akkor nyer, ha tekintetbe vesszük, hogy a kérdés nem volt teljesen kimerítőleg szabályozva az angol vasmunkások legutóbbi kollektív szerződésében. A vállalkozók ezt a látszólag jelentéktelen pontot használták fel, hogy általa megtámadják az egész kollektív szerződés épületét. Ez végső soron új szerződést és hatalmas méretű bérlenyomást jelentett volna. A mintegy hat hétig tartó, mindkét oldalról példátlan szívóssággal vezetett bérharc most éli lezárulását időszerűen. A munkaadó szövetségnek sikerült a szakszervezetek akciójának egységét megbontani, miáltal ezek a munka felvételére kényszerülnek az előzőknél kedvezőtlenebb feltételek mellett.

Nagyjában bérlenyomás volt a még teljes erejükkel harcban álló amerikai szénbányászok mozgalma-nak indoka is. Nem kétséges az sem — az amerikai trösztök óriási

szervezettségénél fogva — hogy az a sztrájk is az angol sorsára jut.

Az ökonomiai iskolázottságu látás számára azonban egy más momentum a döntő fontosságú. Nem a mérkőző osztályok erőpróbája az, mely kimenetelével fontos prejudiciumot szab a gazdasági élet fejlődésére, mint inkább az a probléma, hogy a mai megoldások tényleg megoldások-e? Lehetséges-e az amerikai és angol ipari civilizáció válságát az esetleges sikeres és általános méretű bérlenyomásokkal teljesen megoldani? Hiszen a világ e két legjobb valutájú országának kríziséről tudjuk, hogy ez a pisze felvevőképtelenségének a következménye. A fogyasztók nem vásárolnak, mert nem vásárolhatnak. Az egyes vállalkozó tényleg a helyes irányt véli követni akkor, midőn termelési költségeit csökkentik a bérszökkentés révén. Ámde a tömegek fogyasztóképesége éppen az életstandard leszállását következtében szenved a legjobban. Ha az ipari újáépítés alapulvó a bérlenyomást tesszük, — úgy el lehetünk készülvé a tömegek életszintjének további csökkentésére és ezáltal a piac felvevőképeségének további károsodására.

Az angol-szász ipari központok utóbbi sztrájkjai minden lokális ki-lönbözés ellenére a fogyasztó tömegek további elszegényedésével egy-értelműek végső soron. Látványos az az kollektív szerződés. A munkások megegyeznek, helyreáll a szociális béke — de csekélyebb a fogyasztás.

Az angol külkereskedelmi statisztika legutóbbi közlései e tekintetben figyelemreméltó tünemények: Anglia külkereskedelmi mérlege javult, de nem azért, mintha a kivitel emelkedett volna, hanem mert a behozatal csökkent, egy oly időben, midőn a belföldön napról napra nő a megbénult üzemek száma. Az angol amerikai „gyógymű” tehát közgazdaságilag szemlélve a tényeket egy igen kétséges értékű ökonomiai folyamat, mert minden gyógyul, de az emberek kevesebbet esznek.

Franciaország és Anglia megegyeznek a Palesztina-mandátum kérdésében

Az ortodoxia a Jewish Agencyben. A népszövetség és a zsidó menekültek ügye

Az Uj Kelet tudósítójától

A Palesztina-mandátum ratifikálásának határideje közeledvén, az angol és francia politika egyre komolyabban foglalkozik e kérdéssel, amely sokkal közelebbre érinti Franciaország érdekeit, mint Angliáét. Franciaországnak tudniillik Sziria fölötti mandátumát sem vitték még a népszövetség elé ratifikálás céljából. A két kormány a „Daily Telegraph” jelentése szerint a mandátumok sorsára nézve mostanában eszmecserét folytat, de abban már megállapodtak, hogy július 15-én minden körülmények között ezt az ügyet a népszövetségi tanács előtt is előre viszik és nem várják be a török békeszerződésnek jóváhagyását. A francia és angol kormány közötti eszmecserében nagyobb differenciák nem mutatkoznak, az Egyesült Államok részéről sem várható többé a legcsekélyebb ellentállás.

A kialakulás egészséges tempójára vall egy másik londoni hír is, amely szerint Sir Herbert Samuel a napokban az Agudas Jisrael egy küldöttségét fogadta. A küldöttséget Landau, a londoni Aguda elnöke vezette, tagjai voltak Horovitz jeruzsálemi rabbi, dr. Pinchas Kohn (Bécs), Gugenheim (Bázel), Lunzer (Newyork) és Harry Goodmann (London). A bizottság ismét előterjesztette az Aguda ismeretes kívánságát a Jewish Agency Átszervezésére, mire Sir Herbert Samuel kifejtette a maga álláspontját. Kijelentette, hogy igenis a zsidó nép minden érdekelt rétegét, különösen az ortodoxiát képviselve kívánja látni a Jewish Agencyben. Nézete szerint

ugyanaz a cionista szervezet kívánsága is, amely egyáltalán nem igényel a maga számára monopóliumot.

Ami a jeruzsálemi askenázi hitközséget illeti, az a kívánsága, hogy az összes zsidó vallási közölet-k epügy szerveztessék meg egységes alapon, mint ahogyan a mohamedánok és katolikusok meg vannak szervezve. Természetesen ez nem zárja ki az egyes hitközségek autonómiáját.

A népszövetség a Palesztina mandátum ratifikálásának ügye előtt igen intenzíven foglalkozik egy másik súlyos zsidó ügyvel: az oroszországi zsidó menekültek ügyével. Dr. Nansen helyettese de Watville kifejtette, hogy a népszövetség fölkérte lord Balfourt az angol kormánytól való közvetítésre oly irányban, hogy eszközödjön ki a menekültek számára beutazási engedélyeket Konstantinápolyba. De Watville ezenfelül jelentette azt is, hogy dr. Nansen Ausztrália és Kanada kormányával tárgyalásokat folytat néhány ezer orosz emigráns elhelyezése és letelepedése ügyében. Nansen megbízottja, dr. Riedel ezidőszent Kanadában tartózkodik, ahol az ottani hatóságokkal eredményesen igyekszik tárgyalásokat folytatni. Nansen tárgyait lord Balfourral is azíránt, hogy

a Konstantinápolyban élő zsidók könnyen juthassanak el Palesztinába.

Ugy vélik, hogy lord Balfour a brit kormánytól a kívánt célt el fogja érni.

A népszövetség menekülügyi bizottsága előtt Abersohn, aki a zsidó menekülteket képviseli a bizottságban, rámutatott a Lengyelországban élő zsidó menekültekre, akiket az orosz lengyel határon egyszerűen kitelepitenek vagy pedig átküldenek Oroszországba. Ezek a közigazgatási zaklatások teljességgel lehetetlenné teszik a Lengyelországban élő zsidó hazátlanok stabilizálását és munkával és kereseti lehetőséggel való ellátását. Abersohn a lengyel menekültek helyzete esetelése után több javaslatot tett, amelyek valórválása esetén a menekültek sorsa megkönnyebbülne. Meg van róla győződve, hogy a lengyel kormány a kérdést iránt jóindulattal tanusit. Kivánatosnak tartja, hogy Lengyelországban a népszövetség külön irodát állítson fel a menekültek ügyének megvizsgálása és előmozdítása céljából. Fontos, hogy ez az iroda állandó kapcsolatot tartson fenn az összes ottani segélyszervezetekkel.

Iparvágánytulajdonosok!

Egy CIV. rendszerű kitérő, mely áll 1 jobb, esetleg baloldali CIV váltóból, acélöntésű keresztetűből 70 58 39"-es és egy állítókészülékből, teljesen új, normális távolságu, 1435 mm-es. Egy 15-75 kg os felépítményhez való teljes jobb oldali kitérő, mely áll 1 jobb oldali váltóból, 1 acélöntésű keresztetűből, váltóállítóval, az összes apró anyagokkal, 15 féknélküli, 5 fékes billegő kocsi, teljesen új, 3/4 m³ ürtartalmu, 76 cm. nyomtávolságuak.

2 db. sinkereszterez. 2 db. váltóállító készülék. Azonnal szállítható! Érdeklődni lehet Karmiol Lajos mérnöknel, Arad, Teleki-utca 1., vagy Buchwald Mórnál Cluj, Hosszu utca 24.

Energikus intézkedések a tüdővész és gyermekek

Az Uj Kelet t

Tüdővész és vérség a két legveszélyesebb háboru alatt Erdélybe s alhihetetlen gyorsasággal hatalmát az ország rettetenes körirg napról-napra szaporodni. Kínóson a havkapott lábra ez a kóros területen egy volt és a legközelebb 40 kilométernyire leamig a beteget odanem volt szükség zászra. Nem kisebb hogy az alacsony pázsztornép és bábónásból és babonás vashoz menni, amikédést a betegséget hétéleonné tett.

Dr. Moldován G. közegészségügyi államigazgatója a hozzáé alspján annam idejé mány figyelmét az dékek tarthatatlan szonyaira s többbiz tárgyalat Bukarestbe mány többmillió le ségű gyógyszert b zésére. Az ő kezden kilere kórház, szan latórium létesült a baj által fenyegete sönök a nagyenyedi épült fel és utána tották fel a topánf lázsfalvi, verespatak Abrudbányán kibőv kórházat, Gyulafeh osztályt rendeztek b ingyen gyógykezel betegetek.

Csak ilyen gyors hélett a tüdővész é holó utjában feltá dr. Ganea Titus, ko tanár is meggyőző egészségügyi felügy Erdély dékeleti rész pitotta, hogy a je mtködő egészségügy nemcsak fentartani, teni és sokasítani ké A beszerzett statiszt Ganea meggyőződd voltak falvak, ahol fertőzött vagy tü gyermekhalandóság aránya volt, most javulás állott be, a lozások számaránya De a legnagyobb mégis az, hogy a n genkedik az orvosi hanem a legcsekélye már jelentkezik az ban. Ma már az a ideiglenes kórházak szükeknak bizonyu Ganea elhatározta, környékén újabb a Nagyszébenben, Nag suti pedig tüdőszana tesíteni. Hirszerint a főfelügyelő a napok utazik, hogy egy összev folyósitásáro kormányal, mert az intézmények felépít lasztást.

A Nagy Intéző

Az Erdélyi Zsidó Ne nagy intéző bizottság hétfőn délután 3 órai véség helyiségében Ferdinand 48) ülést uton felhivatnak a t ban való megjelenésre

gyorsan hiszoi szatososan kimérf

Milliósz légypapír

kapható

Erdélyi és Kovács

papír, rövid, galanterie és nürnbergi áruk nagykereskedésében. Cluj-Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 37.

Tíz új szanatórium

Energikus intézkedések a vérhaj, tüdővész és gyermekhalandóság leküzdésére

Az Uj Kelet tudósítójától

Tüdővész és vérhaj. A legújabb kor e két legveszedelmesebb ellensége a háboru alatt befészkelte magát Erdélybe s alig három év alatt hihetetlen gyorsasággal terjesztette ki hatalmát az ország egészében. A két rettenetes kór irgalmatlanul szedte napról-napra szaporodó áldozatait. Különösen a havasok népe között kapott lábra ez a két betegség, ahol óriási területen egyetlen kórház sem volt és a legközelebbi orvos is 30-40 kilométernyire lakott a falutól és amíg a beteget odaszállították, már nem volt szükség orvosi beavatkozásra. Nem kisebb bajt jelentett, hogy az alacsony kultúrfokon álló pásztorok és bányászok hanyagságból és babonából nem mert orvoshoz menni, ami minden óvintézkedést a betegségek leküzdésére lehetetlenné tett.

Dr. Moldován Gyula, az erdélyi közegészségügyi államtitkárság vezérigazgatója a hozzáérkezett jelentések alapján annak idején felhívta a kormány figyelmét az erdélyi bányavidékek tarthatatlan egészségügyi viszonyaira s több ízben személyesen is tárgyalt Bukarestben, amíg a kormány többmillió leit és nagymennyiségű gyógyszert bocsátott rendelkezésére. Az ő kezdeményezésére eddig kilenc kórház, szanatórium és ambulatórium létesült a tüdővész és vérhaj által fenyegetett vidékeken. Először a nagyenyedi tüdőszanatórium épült fel és utána egymásután állították fel a topánfalvi, zalatnai, balázsfalvi, verespataki ambulatóriumot, Abrudbányán kibővítették a városi kórházat, Gyulafehérváron sebészeti osztályt rendeztek be, ahol mindenütt ingyen gyógykezelik a jelentkező betegeket.

Csak ilyen gyors segítséggel lehetett a tüdővész és a vérhaj romboló útjában feltartóztatni, amiről dr. Ganea Titusz, kolozsvári egyetemi tanár is meggyőződött, aki miután egészségügyi felügyelő most bejárta Erdély déli részét és megállapította, hogy a jelenleg sikeresen működő egészségügyi intézményeket nemcsak fentartani, hanem fejleszteni és sokasítani kell az államnak. A beszerzett statisztikák alapján dr. Ganea meggyőződött arról, hogy voltak falvak, ahol az egész lakosság fertőzött vagy tüdővész és a gyermekhalandóság ijesztően nagyarányú volt, most pedig lényeges javulás állott be, a betegek és halálozások számaránya máris csökkent. De a legnagyobb elért eredmény mégis az, hogy a nép már nem idegenkedik az orvosi gyógykezeléstől, hanem a legesekélyebb baj esetén is már jelentkezik az ambulatóriumokban. Ma már az a helyzet, hogy az ideiglenes kórházak és szanatóriumok szükeknél bizonyultak. Ezért dr. Ganea elhatározta, hogy Topánfalva környékén újabb ambulatóriumokat, Nagyszébenben, Nagyabonyán és másuttal pedig tífószanatóriumot fog létesíteni. Hírszerint a közegészségügyi főfelügyelő a napokban Bukarestbe utazik, hogy egy újabb nagyobb összegű folyósításról tárgyaljon a kormánnyal, mert az új egészségügyi intézmények felépítése nem tűr halasztást.

A Nagy Intéző Bizottság ülése.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nagy intéző bizottsága június 19-én, hétfőn délután 3 órai kezdettel a szövetség helyiségében (Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 48) ülést tart, amelyre ezúton felhívják a tagok teljes számában való megjelenésre.

Anglia és Belgium a francia politika ellen

Lloyd George és Poincaré jegyzékváltása a hágai konferenciáról

Az Uj Kelet tudósítójától.

Páris, június 12. Az angol nagykövet tegnap délelőtt átnyújtotta kormányának válaszára arra a memorandumra, amit Poincaré június 1-én a hágai konferenciára vonatkozóan a hatalmak elé terjesztett. Az angol válaszcikk kifejezésre juttatja az angol kormányt az a nézetét, hogy a francia memorandum, amit Poincaré szerkesztett,

nem veszi kellően figyelembe a cannesi és génuai határozatokat.

A francia kormány bejelenti, hogy a hágai előzetes konferencián, amelyet június 15 és 25-e közt tartanak, csak nyilatkozó szakértőket, nem pedig diplomáciai képviselőket fognak kiküldeni. Ezt a feltételt, így szól az angol vélemény, Oroszországnak Hágába való meghívása előtt kellett volna föllátni. Az angol jegyzék második része a cannesi feltételek alapján azt az elvet állítja fel, hogy Oroszországban a magántulajdont vissza kell szolgáltatni, vagy tényleges kompenzáció tárgyává tenni.

Oroszországtól azonban nem szabad ebben a tekintetben többet követelni, mint bármely más kormánytól.

Az angol jegyzék végül kijelenti, hogy Európa kapitulációjától várják Poincaré nyilatkozatát.

A hágai konferencia csak szakértői tanácskozás lesz

Páris, június 13. A francia külügyminiszter megküldötte az angol nagykövetnek a francia kormány válaszára az angol memorandumra. A jegyzéket közölték a Hágába meghívott államokkal is, kivéve Oroszországot.

A válasz közli, hogy a francia kormány tudomásul veszi az angol kormány kijelentését, mely szerint a hágai konferenciának a francia fel fogásnak megfelelően

csak szakértői konferencia jellege lesz

csak ad referendum munkát fog csak végezhetni. Konstatálja az angol és francia vélemény megegyezését tekintetben is, hogy a konferencián a belsivisták május 11-iki pénzügyi memorandumát nem veszik tekintetbe. Rámutat arra, hogy szomorú dolog volna június 26-án a szovjetdelegátusokkal egy asztalnál ülniük a szövetségeseknek, anélkül, hogy előzőleg el ne simítsák a napirendre kerülő kérdésekben esetleg köztük feannálló véleménykülönbséget.

Meg kell állapodniuk a fundamentális kérdésekben az oroszok távollétében.

A jegyzék hangsúlyozza, hogy a szovjeteknek okvetlen vissza kell adniuk az idegen alattvalók magánjait. Franciaország kész az orosz adósságok enyhítéséhez hozzájárulni, azonban a háborús adósságok esetleges redukciója az Oroszország által felajánlandó garanciáktól függ. Franciaország nem akar Oroszországra erőszakolni egy újjáépítési tervet, de tudnia kell, mi lesz a pénzével.

A jegyzék hangsúlyozza, hogy a hágai konferenciának meg kell erősítenie a cannesi határozatokat. Franciaország kívánja Oroszország helyreállítását és visszalépését az európai államok koncertjébe, azonban a rekonstrukcióra vonatkozólag Génuában tárgyalt merész tervek, valamint a szovjetdelegáció ottani magatartása nem engedik, hogy a dolgokban túlságosan bizzunk.

A francia kormány kerülni akar Hágában minden politikai vitát,

mert csupán a praktikus eszközöket akarja tanulmányozni, amelyek a magánjavak és az orosz adósságok ügyét rendezni hivatva lehetnek.

Holnap dönt a francia kormány

Páris, június 12. (Rador) A Havas-ügynökség jelentése szerint a francia minisztertanács holnap fog határozni, részt vesz-e a hágai konferencián s hogy a francia delegátusok úgy vesznek-e részt, mint szakértők, vagy csak mint megfigyelők.

Anglia nem türi a konferencia elnyújtását.

London, június 12. Reuter-jelentés alapján a Sunday Times azt írja: Az angol kormány egyetért Poincaré javaslatával, hogy a hágai konferencián csak csakértők vegyenek részt, de lehetetlennek tartja a konferencia elnyújtását és az oroszoknak május 11-én átnyújtott jegyzék visszavonását.

Breckerville volt belga miniszterelnök támadja a versaillesi szerződést

Breckerville volt belga miniszterelnök beszédében állást foglalt a versaillesi szerződés ellen. Hangsúlyozta, hogy a szerződés megalkotói délibáb-képeket valóságnak vettek.

Feloszlott a Morgan-bizottság

Páris, jun. 13. A Morgan-bizottság feloszlott, Morgan tegnap este Londonba utazott, ahonnan visszatér Newyorkba. Ebből az alkalomból a „Temps” a bizottság komünikéjéből néhány részletet közöl, amelyből nyilvánvaló, hogy a Morgan-bizottság jelenleg sincs abban a helyzetben, hogy a nemzetközi kölcsönt megadhassa. A szövetségi adósságokat is felemlíti a komüniké, amely azt kívánja, hogy

A szövetségesek ne éljenek a Németország ellen tervezett szankciók jogával,

mert az azokkal való állandó fenyegetőzés csak fokozza a bizonytalanságot és lehetetlenné teszi, hogy a nemzetek bárhol is kölcsönt felvehessenek. A memorandum kijelenti, hogy egy kisebb ideiglenes kölcsön kibocsátása ellen a bizottságnak nincsen kifogása és hangsúlyozza, hogy egy ilyen kölcsön szükséges is a világgie újabb összeomlásának elkerülésére.

Pasics Hágáról és az új hármas-szövetségről

Bukarest, jun. 12. Az „Adeverul” mai számában interjú közöl Pasicstól, aki szerint a génuai konferencia nem hozta meg a várt sikert egyesekre nézve, akik azt remélték, hogy politikai kérdések tárgyalására is kerül a sor. A hágai konferencia után azonban majd

szükséges lesz egy politikai jellegű konferencia tartása,

amely a hágai szakértőbizottság határozatainak elfogadása felett fog határozni. Jugoszlávia részt vesz a hágai konferencián szövetségeseivel együtt és minden erejével oda fog hatni, hogy egyrészt a szerződéses respektáltasságnak, másrészt az államok közti gazdasági összeköttetés megkönnyítségéért.

Pasics megállapítja, hogy Jugoszlávia, Románia és Csehszlovákia között teljes egyetértés van minden kérdésben és

most tárgyalnak egy állandó hármasszövetség létesítéséről,

ennek előfeltétele azonban, hogy az érdekelt államok közötti összes függő kérdéseket rendezzék.

Jugoszlávia Olaszországgal is kész megállapodást kötni, mert csak részlet-

kérdések vannak hátra, amelyeket lehet rendezni. Ami Oroszországot illeti, Pasics kijelenti, a jugoszlávok nem hajlandók politikai akciókat támogatni az orosz nép ellen és nem fognak beavatkozni Oroszország belpolitikájába.

Bulgáriára vonatkozólag annyit mondhat, hogy várja Jugoszlávia bizonyítékait, melyek bizonyítják, hogy Bulgária beletnyugodott a jelenlegi helyzetbe. A jugoszláv kormány felkérte a bolgár kormányt, tegye meg a szükséges intézkedéseket a komitácók ellen, mire a bolgárok azt felelték, hogy nincs a bandák ellen megfelelő fegyveres erejük. Jugoszlávia válasza erre nem lehetett más, mint hogy Jugoszláviának van megfelelő fegyveres ereje és üldözni fogja a komitácikat

még bolgár földön is.

Bukarest, június 12. (Rador.) A „Viitorul”-ban Duca külügyminiszter beszámol a belgrádi utról s meghatótan emlékezik meg a lelkes fogadtatásról, melyben a szerbek új királynőjüket részesítették. Az esküvő alkalmával folytatott politikai tanácskozások teljes eredményre vezettek s mindhárom állam kormányfői meggyőződtek arról, hogy a jövőben is együtt kell haladniuk

Országos szövetségbe tömörültek a szlovenszkói zsidó hitközségek.

Kassáról jelentik: A losonci zsidó hitközség kezdeményezésére Szlovenszkó hitközségeinek tulajdon részén június 4-én és 5-én kongresszusra gyűlt össze Pöstyénben. A kongresszuson Kassa, Besztercebánya, Ipolytság, Trencsén, Zólyom, Rózsahegy, Poroszka, Léva, Körmöcbánya, Vágbeszterce, Liptószentmiklós, Sastin, Zsolna, Nyitra, Aranyosmarót, Skalje, Turdosin, Losonc, Vágújhely, Pozsony, Stubnya, Eperjes, Nagyszombat, Párkányán, Érsekújvár és Rajec hitközségek képviseltették magukat, míg Komárom és Nagybicsé irásban jelentették be csatlakozásukat. A kongresszust dr. Oppenheimer Ferenc, a losonci hitközség elnöke nyitotta meg. A dr. Vajda Béla losonci főrabbi által bevezetett vita eredményeként a kongresszus egyhangulag kimondta a szlovenszkói zsidó hitközségek országos szövetségének megalakítását. Az alapszabálytervezet megvitatása előtt az országos és gyűlés ünnepélye nyilatkozatot tett, hogy a megalakítandó szövetség kebelébe tartozó hitközségek szigorúan a „Sulehan Aruch” alapján állanak. Kimondta továbbá a gyűlés azt is, hogy a már eddig létezett zsidó egyesüléseket működésükben érinteni nem kívánja, így különösen a „Volksverband” működését helyesnek ismeri el, mert hiszen annak irányzata egészen más célzatu, mint a hitközségek szövetsége és épen ezért, ha erre alkalom kínálkozik és módja lesz, még erkölcsi s anyagi támogatásban is fogja részesíteni. A gyűlés ezután megválasztotta a szövetség ideiglenes vezetőjét, melynek tagjai lettek: Guth érsekújvári, Lichtner pozsonyi, Jelinek nyitrai, Szilárd lévai, Spier zsolnai, Wister vágújhelyi, Neuwirt kassai és Stark liptószentmiklói hitközségi elnökök és Vajda losonci, Stein nagyszombati, Fischer trencsényi és Weiszkopf rózsahgyi rabbi. A szövetség székhelye Pozsony lesz.

Tapéták

minden kivételben kizárólag kaphatók: **Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara** Boulevardul Berthelot (Kossuth Lajos-u.) 11-13. szám. **Engros. 1365 Endetail.**

Kolozsváriak Budapesten

Takácsi Mártonnal, az Imperial szálló-étteremben találkoznak. Sürgönyrendelésre szobát biztosítok 3958 1

Ha gyorsan hisznél, jó tűzifát akar, forduljon a Frenkel-fatelepehez

(volt Janovits és Tso) Strada Aprilianilor (Gyulafehérvár-u.) 13. Telefon 2-90, 4-01, 2-65

HIREK

— Amnesztia a kolozsvári börtönökben. A király széleskörű amnesztia-rendeletét megnyitotta a börtönkapukat a politikai elítéltek előtt. A kolozsvári börtönök lakói közül tegnap délelőtti a következőket helyezték szabadlábra: Major György, Perechi Dezső, Lehoeki András, Löbel Miksa, Kelemen István, Elek Imre, Bránza Juon, Lovászi György, Müller Antal, Gurgen Mihály, Gál József, Szabó József, Rizi Julia, Kovács Odón, Chemdele Frigyes, Lovászi Jenő, Szabó Béla és Orosz Gyula. Ertesülésünk szerint az ország többi börtöneiben is szabadlábra helyezték a politikai elítélteket.

— Megalapították az erdélyi neológ szervezetet. A tannylev anketén megjelent nemortodox hitközségek delegátusai ma délután a kolozsvári neológ hitközség iskolájában értekezletre gyűltek össze. A jogfolytonosság alapján egy olyan szervezet létesítéséről tanácskoztak, amely a neológ és statusquo hitközségek ügyeit az 1868. kongresszus által megalkotott szabályzatok értelmében intézné. Többek hozzászólása után dr. Fischer József javaslatára elhatározták, hogy az ezáltal nem képviselt tagokat csatlakozásra hívják fel. Közöttük a statusquo hitközségeket is. A szervezet megalakításánál ezek érdekeinek tekintetbevételével mellett súlyt fognak helyezni a megváltozott körülményekre. A statutumok kidolgozásánál és az előkészületek megtételénél az értekezlet öttagú bizottságot bízott meg. A bizottság tagjai dr. Eisler Mátyas főrabbi, dr. Fischer József, dr. Adorján Ármu, dr. Schütz Henrik és Schwarz Antal. A szervezet központja Kolozsváron lesz.

— Végetértek a magyar választások. Budapestről jelentik: A nemzetgyűlési választások tegnap véget értek. Hegyeshalmi kereskedelmi miniszter Szombathelyen, Vasváron pedig Vass kultuszminiszter bukott meg. Hír szerint a kormányt még az új nemzetgyűlés megnyitása előtt átalakítják és hat miniszter lép vissza. A pótválasztások befejezést nyertek, melyek során 7 egységességi párti, 7 kormánytámogató és 8 ellenzéki képviselőt választottak meg. A titkos kerületek eredményeit ma hirdetik ki. Már tiszta képet lehet alkotni a kormány párti erőviszonyáról. Tekintettel arra, hogy a kormány párti képviselők száma 185, az ellenzéki képviselők pedig 73, a kormánytámogató meg van az alkotmányozó gyűléshez szükséges kétharmad többsége. A nemzetgyűlés megnyitása ünnepélyes keretek között fog végbemenni. A megnyitórészt vesz valamennyi ellenzéki párt, kivéve a szocialistákat, akik nem hajlandók résztvenni semmiféle ünnepélyes aktuson. Kijelentéssük szerint csak az első érdemleges ülésen lesznek jelen.

— Bélyeggyűjtők kongresszusa Marienbadban. Prágából jelentik: Pünkösd első napján nyílt meg a marienbadi Kurhaus nagytermében a filatelisták kongresszusa és bélyegkiállítás. A kongresszuson, amelyen a német és magyar gyűjtők is résztvettek, még nem sikerült a világszervezetet megteremténi s egyelőre csak a német filatelisták tömörültek új egyesületbe. A bélyegforgalmazás, a bélyegke nagyon drágák. Három bajor fekete egykrajcárosért 5000 szokolt kértek az árverezők. Legkeresettebbek a régi osztrák bélyegke. A kongresszus alkalmából levelezésre használt bélyegeket cseh-német nyelvű postabélyegzővel pecsételték le, melynek körirata: „Marienbad I—III. Filatelistakongresszus.”

— Házasság. Lebovics Johannát Kolozsvárról eljegyezte Hirsch Izó Gödömesterháza.

— Letartóztatták részvénytársaság-alapítás miatt. Bukarestből jelentik: Párisi jelentés szerint ott letartóztatták Bacalu mérnököt, aki létrehozta az „Ospiro” részvénytársaságot. A letartóztatás több részvényes feljelentésére történt.

— Az első szocialista nő képviselő a magyar nemzetgyűlésben. Az elmúlt magyar parlament reakciós nőképviseletje, Schlahta Margit után Kéthly Anna személyében szocialista képviselőt kapott a magyar nemzetgyűlés. Kéthly Anna ma harminchárom éves. 1914-től 1918-ig a kassai villamosvasut könyvelője volt. Már akkor erősen foglalkoztatták szociális problémák s tevékeny része volt a kassai női magánalkalmazottak megszervezésében. Szorgalmas, elsőrangú munkaerő volt s a háború alatt három ember munkáját egymagában végezte. Híres volt memóriájáról, a teherforgalomnál egy nap felvett vagonok számait mindig fejből tudta megmondani. Erős, gyakran szélsőséges szocialista elveket vallott, pártatlanul agilis volt s nagy agitatori képességgel rendelkezett. Munkáscsaládból származik. Apja ugyancsak a kassai villamosvasut főkecsimestere volt, kiválóan képzett, intelligens munkás ember. Hatalmas természetű, ősz szakállára még sokan emlékezhetnek. Ő volt Magyarországon az első vasuti kecsimester és szerelő. Négy évvel ezelőtt került el Budapestre. Tudásával és értékével, bátor kitartással a legnehezebb időkben szolgálta a párt érdekeit, amely most módot nyújt neki arra, hogy munkásságát az ország érdekében hasznosítsa.

Pánik Bécsben a valutazuhanás miatt. Bécsből jelentik: Az óriási valutazuhanásnak meg volt az eredménye. Az Osztrák korona tegnapi újabb esése arra készítette a kereskedőket, hogy üzleteiket bezárják és meglévő árukészleteiket elrejtésk. A munkanélküliség száma egyre nő és emiatt minden pillanatban várni lehet tüntetéseiket. A tanyázó munkanélüliek ma értekezletet tartottak és elhatározták, hogy a valutamelkedések és a munkanélküliség ellen tiltakozó demonstrációt rendeznek. Erre a hirre a kereskedők a kirakatoikat becsúszták. A rendőrség minden intézkedést megtett, hogy komolyabb eseményeknek elejét vegye. A tőzsdét a kormány intézkedésére bizonytalan időre bezárták. Az újonnan kinevezett kormány mindent megtesz, hogy Ausztriát a végromlásától megmentsék. Ma táviratot intézett a szövetséges kormányokhoz, amelyben feltárja Ausztria rettenetes helyzetét, kérve a legsürgősebb intézkedéseket. Genfi híradás nyomán a Matin azt írja, hogy a népszövetség pénzügyi bizottsága, mely szombaton elnapolta magát, utolsó ülésében Ausztria pénzügyi helyzetével foglalkozott. A bizottság egyhangúlag arra az álláspontra helyezkedett, hogy Ausztria gazdasági talpraállítása a jóvátételi bizottság feladata.

— Nyilatkozik Wrangel. Bukarestből jelentik: A „Dimineața” mai számában interjú közöl Wrangel tábornoktól. Az orosz ellenforradalmárok fővezére kijelenti, hogy az orosz éhínség vaszadalmes lehet a szomszédországokra. A kiéhezett orosz nép egy napon elkeseredésében rávetheti magát szomszédaira. Wrangel azonban reméli, hogy a szorjjeturalomnak még a kelendő időkben vége szakad. Ami Besarabiát illeti, Wrangel szerint a régi Oroszország volt határaitra vonatkozó összes kérdéseket majd a szabad Oroszország kormánya fogja megoldani az összes szomszédokkal egyetértve. Wrangel sohasem gondolt arra, hogy olyan kötelezettségeket vállaljon magára, amelyek a jövő orosz kormány kezét megkötöhetnék, annál is inkább, mert ő Oroszország integritásáért dolgozott. Kijelenti, hogy Romániában semmiféle Wrangel-szervezet nem létezik s ez csak ellenségének fantáziájában létezik.

— A „Poale Cedeck” aggenmenháza. A kolozsvári „Poale Cedeck” Zsidó Iparosok Egylete, a létesítendő Országos Aggenmenház javára megkezdett gyűjtési akciót a vidékre is kiterjesztette. Az egyesület kiküldöttei Marosludason és Marosújváron az alábbi adományokat gyűjtötték, amiért az elnökség ezúton is köszönetet mond. Marosludas: Heller és Farkas 200, Agrár Takarékpénztár 100, Darvas és Elekes 100, Hirsch és Kurländer 50, Sternberg Izidor 50, Mandula Farkas 50, Deutsch és Heszt 50, Bartha Izidor 50, Áron

Móritz 50, Grünfeld Endre 50, Mihály Móritz 50, Márton Sándor 50, özv. Spitzer Józsefné 20, Hirsch Elek 20, Goldstein Mórné 20, Krémer N. 20, Goldstein Sándor 10, Fuchs Mór 10 lei. Marosújvár: Fischer Izák 100, Sternberg Izidor 100, Kohn és Léb 100, Farkas Samu 100, Farkas Jakab 100, Salamon Ferenc 100, Farkas József 50, Gál Béla 50, Steinherz Ferenc 60, Salamon József 40, Bányász Izidor 30, Izák Ignác 50, Dr. Dénes Arthur 50, Szende Vilmos 50, Grün Géza 20, Horovitz Lázár 20, Lóvi Lázár 30, Weisz Mór 20, Weisz Fülöp 10, Klein Mór 10, Nemes és Simon 5, Horovitz Ármu 20, Salamon Jakab 10 lei.

— Keletgaliaczi zsidó kereskedők konferenciája. Lembergől jelentik: Keletgaliaczi zsidó kereskedőknek szervezetei mostanában tartották meg évi konferenciájukat, amelynek tárgyalása során dr. Wasser javaslata is szóba került. A javaslat egy zsidó kereskedelmi szervezet létesítését ajánlja, amely minden irányban megóvná a zsidó kereskedők jogait és igazságos érdekeit. Elsősorban a vasárnapi munkaszünet nyomasztó intézkedései ellen, továbbá a bojkott agitációval szemben kellene a szervezetnek a harcot fölvennie. A szervezet feladata lenne továbbá a lezüllo zsidó kiskereskedelmet hitelszövetkezet útján talpraállítani. A gyűlés elhatározta, hogy megkeresi a lengyel kormányt az új vasárnapi munkaszünetről szóló törvény megalkotása szorgalmazására. Elhatározták továbbá, hogy fölkérik a Jointot az újjáépítési akció folytatására.

— Zsebtolvaj a színházban. Kerétsz Ernő nagyváradi lakos június 7-én Kolozsvárra jött és este megnézte a magyar színház előadását. Amikor kiment a váradi vonathoz, meglepetéssel tapasztalta, hogy több ezer leit tartalmazó pénztáráját a színházban klopolták a zsebből. Az esetről feljelentést tett a nagyváradi rendőrségre, amely az iratokat most Kolozsvárra küldte át, ahol a detektívek nyomozzák az ismeretlen színházi szarkát.

— Elfogták Capri báró gyilkosait. Bukarestből jelentik: A romani rendőrségnek sikerült elfognia Capri báró és Baroncea gyilkosait. A gyilkosok Jean Alexandrescu rovttmultu egyén és Matase, a romani rendőrség volt subkommisszája. Mindketten teljes beismerésben vannak.

— Kimutatás. A cluji ortodox Chevra-Kadisa (Jehudit vezetése alatt álló) kórházélelmiszebizottság 1922. évi május havi működéséről. Kiosztott ebédék száma 2113 adag, tejmenyiség 287 liter, bormennyiség 26 liter. Bevétel: Betegok hozzájárulása 1425, tagdíjakból 7670, perselyből 1746, templomi adomány 990, különböző adományok 308 lei, összesen: 12.139 lei. Kiadások: Ételhordásért 5004, főzésért 3894.50, igazg. költség (jegyző 600, felügyelő-asszony 500, kihordó 400 lei) 1500, konyhai kiadások 216.50, segély 60, jutalék (Glanznak beszedésért) 747, egyéb kiadás 661, egyenleg 56.10 lei, összesen: 12.139.10 lei. Cluj, 1921. június hó. Mózes Elek jegyző, Rosenzweig Antal Chevra Kadisa elnök, Neumann Mórné bizottsági elnök.

* Műkiállítás. Ádám Irma szobrászművésznő és Widmann Walter festőművész f. hó 15-én, csütörtökön d. e. 10 órakor nyitják meg szobor- és képműkiállításukat. A kiállítás megtekinthető naponként (vasár és ünnepnapokon is) délelőtti 10—1 és d. u. 4—7 órák között. Zárlat július 2-án.

Ügyes varróleányt és tanulót felvezek. Fő-tér 7. III 9.

* Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérleti törvény hiteles magyar fordítása szakszerű magyarázattal ellátva kapható a Fraternitas nyomdában, Uj Kelet kiadóhivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Uj Kelet összes vidéki elárúsítóinál.

* Dr. Boila Zakariás ügyvédi irodáját a Calea Victoriei 38. sz. alól a Strada Saguna (volt Bartha Miklós-utca) 22. szám alá helyezte át.

* Borolin mentholos sósborszesz a legjobb házszer.

— Hermann Gyula természetes halállal halt meg. Tegnap megírta az Uj Kelet, hogy Hermann Gyula kolozsvári magánzó vasárnap gyula kolozsvári meghalt. Minthogy a haláleset gyanusnak látszó körülmények között történt, az ügyesség a holttest törvényszéki felboncolását rendelte el. A kedden megjelent hivatalos boncolás megállapította, hogy Hermann Gyula természetes halállal halt meg. Ezzel a vizsgálat be is fejeződött.

— És a meggörbödött kiegyenesedik. S. J. Agnon gyönyörű héber regénye Sas László fordításában magyarul is megjelent. Az igaz-végig zsidó regény, amely a Kadima kiadásában megjelenő héber írók sorozatának első kötete, az Uj Kelet könyvosztályánál megrendelhető. Bolti ára 30 lei, előfizetők 25 leiert kapják a csinos kiállítású könyvet.

— AZ UJ KELET OLVASÓIHOZI. Téves címzések az utóbbi időben újságüzemünkben sok zavart okoztak. Hogy mindez a jövőben elkerülhető legyen, fölhívjuk az Uj Kelet olvasóit és barátait: minden a lap szétküldésére vonatkozó közlést, előfizetések megújítását, reklamációkat, hirdetések közléseit küldjenek az Uj Kelet kiadóhivatala címére. Hírszolgálatra vonatkozó irások és sürgönyök, hozzászólások, cikkek, szerkesztői üzeneteket igénylő levéلبeli kérdések az Uj Kelet szerkesztőségéhez intézendők.

SZERKESZTŐI ÜZENETER

G. F. Cluj. Jól sejtette, hogy Palesztinába kiküldött munkatársunknak, Ben Aminak cikkai a külföldi lapokban is meg fognak jelenni. Többek között az „Illustration”, a legelterjedtebb francia folyóirat kérte, hogy palesztinai cikkeit franciául is írja meg Ben Ami, hogy fényképekkel illusztráltan közölhessék. A cikkeket azonban főleg németnyelvű zsidó lapok kívánják megszerezni. Ben Ami egyébként június kilencedikén hagyta el Konstantinápolyt és így a tulajdonképpeni Palesztinacikkok csak ezután fognak az Uj Kelet hasábjain megjelenni. Kíváncsiságát meg azzal is kielégítjük, ha eláruljuk, hogy a cikkeket a Kadima könyvkiadóban is szándékozik kiadni.

Sz. Herman, Felsővidék. Szabadalmi okiratának közjegyzői másolatát terjessze fel nosztrifikálás végett a bukaresti belügyminisztériumhoz és ezáltal Romániában is érvényesítheti jogait. A magyar uralom idejében kiadott szabadalmak érvényességét a két ország még nem szabályozta.

R. Lipót, Máramarosziget. Tapasztalataink szerint az ilyen közlemények nem sok eredménnyel járnak. Becsületes emberek talán még vannak, szerencsés megtalálók is akadnak, de becsléletes megtalálók még nem jelentkeztek nálunk. Kár volna a hirdetés díjért.

I. Adolf, Nagyenyed. A megérkezőldött hírt mi egy távirati iroda alapján közöltük. Legajánlatosabb lenne, ha kérvényt írna a Resortul Financiar-nak Cluj, str. Saguna 12.

R. Sámuel, Mvásárhely. A kérdéses termelőszövetkezet előttiink ismeretlen okokból még nem alakult meg.

K. József, Belényes. Panaszja egyáltalán nem váltik az ottani hitközség dicsőségére, mert a vezetőség tényleg megtehetné volna, hogy a városban levő három zsidó katona részére szervevett két napjára szabadságot kérjen, de az ügygel utólag aligha volna érdemes bővebben foglalkozni.

G. Lajos, Msziget. A katasztrófáról szóló jelentések sem a hajók irányát, sem a nevét nem közölték.

H. Herman, Arad. Igaza van, a beküldött vers „nem a muzsák zengő dala”. Rongogot kell még olvasnia s írnia, míg elfogadható verset írhat.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk földjét akarja népünk köztulajdonába visszavásárolni, (akié a föld, azé az ország), a Keren Hajjeszód a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalap pedig a sivatag vón doriás nevelési alapja

Szerkesztés, jelent meg, kedő, ak, sora, no, idején Bud, után min, szükség, ben bizom, gatott —

Az

Novemb, razzia alk, ség elfogt, mellőzésé, vitték, ahol, volt detekt, Károly a k, egy büne, ranglétráról, amikor kiki, vörös zsidó, erőszétfelz, ajánlotta a, Káin J, így mondt, Azt hitte, lezárva, az, 120—150 k, fogok szab, nek valamely, minden kére, vagy bunkos, után egy k, taky nevű t, bocsátsni, N, írta alá a fo, maga elé ide, mi a bünöm, nem szabadu,

— Nem i, amiért szab, megmondani, szenvedek itt, Nagy Kár, — Azert, vagy. Tudod, szenved.

Az a, Maradnom, kolban hat h, egyszer élelm, deka kukoricá, nek nevezett, mas langyos, harópával, vag, csak zsirtalan, hátra sem volt, tek dr. Landl, öccse, dr. Mol, azért bünhódó

A zsidó

Irta: A zsidó né, mének eredete, nyulik vissza, mely a zsidó, sz állami élet, birtoklás iránt, zékben talán, momentumot l, Van benne val, mely a birtokl, valami az élve, lajdonhoz való, ból is, valamint, öcbizalom érzé, lajdon birtok, ad. A birtoklás, összeköttetésben, érzésével, ugy, növel szemben, féltékenységet, rokonszólva fej, birtokolni, a hé, tébenykedni sz, lönbség a két, ortográfiában v, -vel, a másik, Kiejtése mindk, a birtoklásnak, rejlő erőre irány, birtok tárgya, ajándék vagy

13 hónap Zalaegerszegen

Kolozsvári ember szenvedése: a pesti toloncházban és a magyar Szibériában

— Az Uj Kelet munkatársától —

Szerkesztőségünkben ma egy rokonszenves, megviselt külsejű fiatal ember jelent meg: Káin József, 26 éves kereskedő, aki végigcsinálta a háborút és sorsa, noha kolozsvári, a forradalmak idején Budapestre vetette. Leszerelése után mindennel foglalkozott, amiből sikeresen megélhetett. 1920 novemberében bizományba kapott vásznat árusítgatott — iparengedély nélkül.

Azért szenvedsz, mert zsidó vagy

November másodikán egy nappali razzia alkalmával a budapesti rendőrség elfogta. Minden kihágási eljárás mellőzésével egyszerűen a toloncházba vitték, ahol már akkor Nagy Károly volt detektívönök intézkedett. Nagy Károly a kurzusnak barátja ugyan, de egy büne miatt lecsusztott mégis a ranglétráról. A büne az volt, hogy amikor kikiáltották a proletárdiktatúrát, vörös zászló alatt vonult a kispesti és erzsébetfalvai munkástanács elé és följajmoltta a rendőrség szolgálatát.

Káin József toloncházi elményeit így mondotta el:

Azt hittem, legfeljebb 2 napig lesznek lezárva, azután ügyem elintézésével 120-150 korona pénzbüntetés árán ki fogok szabadulni. Hiába kértem, vigyenek valamelyik fogalmazó elé, a rendőr minden kérésem alkalmával kardjával vagy bunkósbottal felelt. Három hónap után egy kolozsvári ismerősöm, egy Patáky nevű toloncházi fogalmazó ki akart bocsátani, Nagy Károly azonban nem írta alá a fogalmazó végzését, hanem maga elé idézett. Nem kérdezte, hogy mi a bűnöm, csak tudtomra adta, hogy nem szabadulhatok.

— Nem követtem el olyan bűnt, amiért szabadságvesztés jár. Tossék megmondani — mondottam — miért szenvedek itt?

Nagy Károly gúnyosan nevetett. — Azért szenvedsz fiam, mert zsidó vagy. Tudod, a zsidónak jól áll, ha szenved.

Az amerikai misszió

Maradnom kellett tehát ebben a pokolban hat hónapig. Minden 24 órában egyszer élelmeztek az embereket 12 deka kukorica kenyérral, valami levesnek nevezett, de mosléknak sem alkalmas langyos folyadékkal és vagy marharéppal, vagy káposztával, ami nemcsak zsirtalan volt, de még csak puhára sem volt főve. Ezen a kosztón éltek dr. Landler Béla, a volt népbiztos öccse, dr. Molnár Károly hírlapíró, aki azért bűnhődött, mert Károlyi Mihály

A zsidó dualitás

Irta: Ch. N. Bialik (3)

A zsidó nemzet két alkotó elemének eredete tehát régi, régi időkbe nyúlik vissza. A paraszti rétegben, mely a zsidó nép többségét alkotja az állami élet idején, kifejlődött a birtoklás iránti érzék. Ebben az érzékben talán többféle pszichológiai momentumot lehet megkülönböztetni. Van benne valami az erő tudatából, mely a birtoklás érzéséből árad ki, valami az élvezet érzéséből és a tulajdonhoz való ragaszkodás érzéséből is, valamint a biztonság és az önbizalom érzéséből is, melyet a tulajdon birtok a jövőre vonatkozóan ad. A birtoklás érzése legszorosabb összeköttetésben van a féltékenység érzésével, úgy, amint azt a férfi, a nővel szemben érzé. A birtoklást és féltékenységet, a héber nyelv két rokonszóval fejezi ki. (Megvevni, birtokolni, a héberben: „kanó“ féltékenykedni szintén „kanó.“ Különbség a két szó között csak az ortográfiában van. Az egyik néma „-vel, a másik néma „-al végződik. Kiejtése mindkettőnek ugyanaz.) Ha a birtoklásnak érzete a birtokban rejülő erőre irányul — akkor maga a birtok tárgya az, melyet örökség, ajándék vagy munka által meg-

gyermekét Srájoba kísérte, Székely Béla szombathelyi újságíró, Bartha Ábel, a szegedi kormány volt belügyminisztere, Darvas Ede, egy nagy pesti óg beltárgya, Andorka Lajos, a „Népszava“ munkatársa és Lsehne Hugó volt államtitkár, akit Bécsből csalt ide a fehér terror kormánya, hogy lakat mögé tesse. A megvesztegethetőség valóságát burjáuzott itt. Aki pénzt adott, kikerülhetett, de néhány nap múlva ismét visszavitték, hogy újabb összegeket zsarolhassanak tőle. Egy időben maga a kormány is megunta ezt az állapotot és néhány rendőrtisztet le is tartóztattak.

1921 június hó 21 én egy amerikai misszió jött a toloncházba, amelynek zsidó delegátusa előtt panaszkodtam, hogy minden kihallgatás nélkül hónapokig szenvedek e rettenetes helyen. Arra kértem, ha már nem tudják kieszaközölni szabadlábrahelyezésemet, intervénáljanak legalább, hogy internálótáborba vigyenek Zalaegerszegrre, amelyről azt hallottam, hogy enyhébb bánásmódban részesítik az embereket. Ezt a kívánságomat a misszió sikeresen kieszaközölnie s már másnap transzporttal utnak indítottak ide.

Zalaegerszeg

A zalaegerszegi táborban akkor 1300 ember volt internálva, közöttük 140-150 nő. Árdrágitók, csavargók, hivatásos zsebmetszők, tolvajok, titkos prostitúciót üző nők társaságában egy földel alatt négy fal köze zárva éltek a politikai foglyok és azok, akiket családostul internáltak, mert idegen állampolgároknak vallották magukat. A cseh konzulátusa utján állandóan gondoskodtak arról, hogy emberek ne maradjanak sokáig ebben a pokolban, de a többi idegenek nemigen részesültek képviselőik részéről különös védelemben.

Az élelmezés itt talán valamivel jobb volt, mint a toloncházban, de ez sem embernek való. Aki a kintinból külön élelmezhetette magát, annak e tekintetben türhető volt a helyzete. De Proch József csendőralezredes, a tábor parancsnokának embertelenségeit, megalázó és gyötörő büntetéseit nem lehetett kibírni.

Ki az a Proch?

Ez a Proch egy 50-52 év körüli erős vállas férfi, kis bajusszal, alacsony homlokkal, szürös szemekkel és általában olyan fizionómiai külisével, amely első látásra elárulja született alacsonyrendűségét.

Prochnak a családja is a táborban lakott, felesége és 15 éves lánya és 10 éves fia élt itt. A lakásból gyakran asszonyisrást lehetett hallani. Ez olyankor volt, amikor Proch verte a feleségét. A brutalizálás előzménye pedig rendszeresen az volt, hogy az asszony megjegyzéseket tett a tábor tisztjeinek igazságtalan eljárásáról az internáltakkal szemben. Proch ilyenkor a feleségét is inzultálta.

Az ember fogalmát alkothat magának a tábor hangulatáról, ha megtudja, hogy milyen bűnökért milyen büntetés jár. Egy izben egy ismerősömmel, aki akkoriban hoztak be, beszélgetni akartam. Két három szót váltottam vele, ezt az egyik katona észrevette és azonnal jelentette a parancsnoknak. Tízötven napot egyszeri bójtnappal és öt órás kikötéssel szigorították. A kikötések vezetője egy Kósa Lajos nevű székely tiszthelyettes, a tábor hódérja, aki fölémetesebb azoknál a Héjjas-Prónay külföldi tisztjeinél, akik a táborban „szolgálatot teljesítenek“. Pedig ezek a tisztiek nem mondhatók épen dzsentelemeknek. Éjnek idején bejárnak a barakkokba és azzal szórakoznak, hogy szivbajos embereket költenek fel korbasütésekkel és kéjellegnek a szerencsétlen beteg emberek vonaglásában.

Gyilkosság a barakkban

Élelmezés, hogy néhány hónappal ezelőtt egy cseh származású internált leányt egy katona minden ok nélkül lelőtt. Ennek a jelenetek tanuja voltam. Ugy történt, hogy a leány, aki magyarul nem értett, a munkabeosztáshoz csoportosuló internáltak felé közeledett. A katona figyelemzetését, hogy ne jöjjön oda, nem érte meg, hirtelen megállott és értelmetlenül nézett. A katona a következő pillanatban elsütötte a fegyverét és a leány holtan rogyott össze. Ez az eset föllázította az internáltakat és az egyik hangosan kijelentette, hogy erről jelentést kell tenni a belügyminisztériumban. Erre a katona feléje irányította a puskacsővét és lött. A végzetes pillanatban azonban az internált megfogta a manicheert és a golyó lábát srólva, a földbe furdott. Ez az internált 60 napot egyest kapott, a Héjjas és Prónay tiszt pedig félholtra verték. A katona négyheti szabadságot kapott, azután előléptették.

Az éhségstrájk

Később a katonákat csendőrök váltották fel, akik elég korrektil, néha emberségesen is bántak az internáltakkal. De Proch alezredes ur gondoskodott róla, hogy a foglyokat más oldalról kintoztassa. Egy Jelinek nevű volt internált néptanítóval társulva, kertet bérelt, különböző műhelyeket állított föl és az éhségtől elcsigázott internáltakat ide vezényelte.

Ezt a bánásmódot, különösen pedig

az egyre rosszabbodó kosztot az internáltak nem bírták el. Közben egyre jöttek kívülről a hírek, hogy az új választások mindenestre nagy könnybbségeket fognak hozni a közzabadságok körül. Maguk a csendőrök is biztálták az internáltakat.

— Nagyon szeretnénk, ha már ennek a betyár életnek vége lenne! — mondogatták titokban. — Mi egészen másképp képzeljük a keresztény világot. Csínáljanak már a politikai foglyok valamit, hogy vége legyen már ennek a gyalázatos barakknak!

A terror alól való felszabadulás érzése spontán cselekvést érelt az internáltak között. Anélkül, hogy összebészélték volna, egy napon bejelentették, hogy nem hajlandók enni. A táborban ugyanis nem volt víz, ami kevés volt, azt a tiszték használták, az internáltaknak annyi sem jutott, hogy sajkájukat kimoshassák. Az éhségstrájkkal egy hatóság vizsgálat meg-ejítését akarták elérni.

Proch megjegy, előbb riadót fuvatott és minden barakkot fegyveres emberekkel záratott le, de a második napon magához kérelte az egyes barakkok bizalmi embereit, akitel tárgyalni kezdett. Kijelentette becsületszóra, hogy egy héten belül egyetlen politikai fogoly sem lesz a táborban. Az éhségstrájk azonban nem sünt meg, úgy hogy négy nap alatt annyi megbetegedés volt, hogy a barakk kórháza be sem tudta őket fogadni és pótkórházakat kellett berendezni. Proch újabb becsületszavára a politikai internáltak abbahagyták az éhségstrájkot, mire a többiek is ettek. Mondanom sem kell, hogy az ígértből semmi sem lett, a politikai internáltak ma is ott vannak és Proch ur Bartha Ábel, a volt szegedi ellenforradalmi kormány belügyminiszterén tölti ki bosszuját. Hitvány osirkefőzőnek, gazfikónak szidalmazza őt a többiek előtt. Rengeteget szenvednek az orosz hadifogságból hazatértek, akik között többen családot is hoztak magukkal Oroszországból. Ezek szivszorongva várják a pillanatot, amikor visszatérhetnek a lerongyolódott, éhező Oroszországba.

Szabadulás

A román követség közvetítésével menekültem. Nővéremnek sikerült bejutnia a konzulátusra, ahol kiállították utlevelemet. Ennek alapján, az amerikai misszió gyors intézkedésével, kijutottam az internáló pokolból, ahol közel másfélévi tartózkodásom alatt egyetlenegyszer sem hallgattak ki és senki nem kérdezte, hogy miért vagyok a pokol lakója.

— Zsidó könyvtárakból nem hiányozhat S. J. Agnon regénye: És a meggörbedt kiegyenesedik...

mai értelemben vett „tulajdon“ fogalma a pásztorok között keletkezett, a kereskedő emberek között. A „tulajdon“ fogalma, a mai értelemben már egy absztrakció.

Hogyan tudták volna a szántóvező földművesek, akiknek mindig olyan tárgyakkal van dolguk, melyeket nem lehet eloseresélni, hogyan tudták volna ezeket a dolgokat eloseresélni, melyekbe belgyökereztek, amelyekből éltek. A kereskedő emberek, akiknek csak ingó vagyonnal volt dolguk, csakis ők fejlődtek a kereskedelemig. Az első pénzem a lábásjószág, a marha volt. A „tulajdon“ cserébe becsojtás a vándorlások alatt, ahhoz a megismeréshez vezetett, hogy nem maguk a tárgyak, hanem értéküknek kölcsönösége a fontos. A szántóföldet nemcsak, hogy nem lehet elrabolni, hanem még eladni is alig lehet. De a pásztorok, akik hajlamosak a csereszüzletre és az absztrakcióra, az első absztrakcióitól — a cseréérték alapján való birtoktól — elérkeztek a második absztrakcióig, a pénzértékig és innen, idők múltán a legfelsőbb absztrakcióig, az értékpapírokhoz. A birtok kvantitása és kvalitása apránként eltűnik és egy kicsiny papírlappá változik.

Ime, ez az ember útja, a konkrétól az absztraktilig. És ez a haladás.

fakad, mely egygyé fúzi őket. A lelkekkel egymás mellett hálnak. És ha az Irás szava azt mondja: „Ne kívánd meg felebarátod feleségét... felebarátod házát és ökrét... és mindazt ami a felebarátodé“ — akkor ezt nem azért mondja, mert az irás az asszony értését a tárgyak értékéhez akarja hasonlítani, hanem azért, mert a tárgyakat hozza közel az asszonyhoz és emeli az asszony értékfokára. Ez az ősember viszonya a tárgyakhoz. Hiszen ugyanez a viszony van meg az egészen kis gyermekek és a tárgyak között is, melyeket megszerettek. Ha a kis gyermek valamit összetör, akkor olyan az a tárgy lelke kiszállt volna a gyermekből és kiszállt volna a lélek a tárgyból. Ugyanilyen az ősembernek feisista viszonya a tárgyakhoz. És ugyanez a parasztnak viszonya a földjéhez. A paraszt a saját vetésének és palántáinak uralma alatt áll. A „báal“ szó, a héber nyelvben a birtokló és birtok közötti viszonyt és ezuttal a férfinak a nőhöz való viszonyát is kifejezi. (Báal ur és férj. A magyar nyelvben is meg van ez a hasonlóság. Valakinek az ura valakinek a férje.)

De a mai értelemben vett tulajdon fogalma, nem a parasztnak között fejlődött ki, — mert a dolgok lelkét nem lehet eladni vagy eloseresélni. A

ula természetes
egnap megírta az
ann Gyula kolozs-
nap éjjel hirtelen
haláleset gyanus-
ek között történt,
test törvényszéki
el. A kedden meg-
ás megállapította,
természetes ha-
a vizsgálat be is

bedt kiegyenes-
nyörü héber re-
rdításában magya-
zig-vérig zsidó
dima kiadásában
sorozatának első
könyvsztyáljánál
ára 30 lei, előfize-
csinos kiállításu

OLVASÓIHOZI
utóbbi időben
k zavart okoztak.
ben elkerülhető
Uj Kelet olvasóit
a lap szétkül-
zlést, előfizetések
ciókat, hirdetési
az Uj Kelet kiadó-
szolgálatra vonat-
nyók, hozzászó-
kesztői üzenetet
ések az Uj Kelet
ézendők.

ÜZENETER
sejtette, hogy Pa-
munkatársunknak,
külföldi lapokban
i. Többek között
elterjedtebb fran-
hogy palesztinai
a meg Ben Ami,
lusztráltan közöl-
zonban főleg né-
k kívánják meg-
egyébként június
Konstantinápolyt
épeni Palesztina-
gnak az Uj Kelet
i. Kíváncsiságot
ük, ha eláruljuk,
adima könyvalak-
adni.
vívó. Szabadalmi
i másolatát ter-
és végett a buka-
umhoz és ezáltal
vesítheti jogait. A
ben kiadott szabá-
a két ország még

rossziget. Tapasz-
yen köelemények
járnak. Becsüle-
g vannak, szeren-
adnak, de becsü-
nem jelentkeztek
hirdetési díjért.
ed. A megérdék-
virati iroda alap-
ánlatosabb lenne,
esortai Financiar-
12.
érhely. A kérdé-
öttünk ismeretlen
kult meg.
es. Panasz a egy-
ottni hitközség
vezetőség tényleg
y a városban levő
részére sevnot két
érjeu, de az ügy-
na érdemes bő-

A katasztrófáról
a hajók irányát,
ölték.
ad. Igaza var, a
a muzsák zengő
l még olvasnia s
l verset írhat.

ap országunk föld-
ulajdonába vissza-
d, azé az ország),
fejlett európai ál-
erja lerakni e visz-
arbut-Kulturalap
lás nevelési alapja

KÖZGAZDASÁG

Az osztrák valutakrach és az utódállamok

— Az Uj Kelet bécsi tudósítójától —

Az osztrák koronának az utolsó napokban szenvedett rohamos zuhanása nem csak az osztrák köztársaságot fenyegeti katasztrófával, de súlyosan érinti az utódállamokat is, amelyekbe nagy osztrák koronátömegek vándoroltak ki — spekulatív céllal.

Az osztrák devizaközpont egyik vezetője az osztrák bankjegyek világvándorlásáról a következő érdekes tényeket mondotta el:

— Kétségtelen, hogy osztrák koronajegyek sokkal nagyobb tömegei vannak külföldön, mint ahogyan azt általában hiszik. Mindazok a kereskedők és termelők, akik Ausztriában ügyleteket kötöttek, érthető módon nagy súlyt fektettek arra, hogy a kialakított árat más valutában kapják meg. Ennek előzéré nagyon sok helyen történt osztrák koronával való fizetés, aminek révén az osztrák korona még nagyobb tömegben özönlött el a külföldi pénzpiacot.

— Egészen bizonyos az is, hogy osztrák bankjegyek tömegesen vándoroltak a külföldre különböző külföldi kistőkészek megbízásai folytán. Volt egy idő, amikor Hollandia s a skandináv országok apró spekulánsai kis pénzeiket fektették a már akkor is belső értékénél olcsóbb osztrák bankjegyvásárlásába. Óriási az az összeg, amely így került külföldre kis kezekbe.

— Az utódállamok mindegyikében igen nagy mennyiségű osztrák bankjegy van felhalmozva és elsősorban ugyancsak kisköcsök kezébe. Az utolsó hónapokig voltak embegek, akik abban a reménykedtek, hogy az osztrák korona a cseh korona századrészt, a dinár hatvanadrészt, a magyar korona tizedrészt és a lei ötvenadrészt mindig meg fogja érni, sőt hogy ezeknél jobb arányszámokig fog emelkedni. A magyar közönség sok százmillió magyar koronát kitévő összegekkel van a korona sorsában érdekelve.

Ilyenformán nem lehet kétséges, hogy az osztrák korona összeomlása nemcsak Ausztriát sodorja romlásba, de az utódállamok sok kisegyzítését is tönkre teszi.

Belföld

(x) Osztrák kereskedelmi konzulátus Temesváron. Temesvári jelentés szerint az osztrák kormány dr. Ba-

hawetz János temesvári ügyvédet tiszteletbeli konzullá nevezte ki Temesvár székhellyel, Temes-, Torontál-, Arad-, Hunyad- és Krassó-Szörény megyékre kiterjedő hatáskörrel.

(x) A gabonakereskedők országos kongresszusa. Bukarestből táviratozzák: Szerdán reggel nyílt meg a gabonakereskedők országos kongresszusa Jorga kereskedelemügyi államtitkár jelenlétében. Az államtitkár kijelentette, hogy a miniszter élénk figyelemmel kíséri a gabonakereskedők mozgalmát és igyekszik eleget tenni kívánásaiknak, amennyiben azok a törvényes keretek közt mozognak. A kongresszus határozati javaslatot fogadott el, amelyben követelik a gabonakereskedelem szabadságának teljes visszaállítását és az export terén a kontingentálás helyett a vámilletékrendszer bevezetését, amely egységes legyen bármely gabonatermékre.

(x) A román kormány garantálja a román adósok svájci tartozásait. Bukaresti jelentés szerint a kormány átírt a svájci pénzügyminiszterrel a svájci polgárok svájci tartozásaira vonatkozólag. A kormány jóállást vállal adós állampolgárainak tartozásaiért a kamatokkal együtt, ezzel szemben a fizetésre halasztást kér. Szakörökben az ajánlat nagy feltűnést keltett, mert első eset, hogy valamely kormány garanciáit vállal állampolgárainak magántartozásaiért. Az egyezmény csak az 1922 január elseje utáni tartozásokra vonatkozik.

(x) Ha a bőrarak nem esnek, a nyersbőr kivitelét szabadabbá teszik. Bukarestből írják: Ismeretesek azok a tárgyalások, amelyek a bőrgyárosok és a kormány között lefolytak és amelyek eredményeként a nyersbőr kivitelét megtiltották. A kormány remélte, hogy a tilalom következtében a belföldi bőrarak lényegesen esni fognak, ami azonban nem következett be. A kereskedelemügyi miniszter most körlevélben felszólítja a gyárakat, közzöljék a nyersanyagok árait és az előállítási költségeket. Amennyiben a miniszter arról győződik meg, hogy a bőr és cipőiparban kedvezőbb áralakulás nem várható a fogyasztók javára, ismét szabadabbá teszi a nyersbőrök kivitelét.

(x) A román kincstári bonok ügye. Párisból jelentik: Bratiann Vintila pénzügyminiszter aláírta az angol pénzügyi konzorciummal a kincstári bonok konszolidációjára vonatkozó egyezményt. A pénzügyminiszter haza-

már a babilonok és perzsák befolyása alá került, míg végre országába való visszatérés után, a fölszedett idegen anyagot feldolgozta, magába vette és így meggyógyta egy új, eredeti kultúrát teremtett. A mi mostani, harmadik, vagy negyedik visszatérésünk alkalmával, amikor évezredek vándorlás után, végtelen cserék és értékelések végeztével, miután fölszabadítottuk az embert bálványainak és a tárgyaknak bilincseiből — ezekben a napokban, melyekben mind erősebb nő a vágyakozás, hogy saját magunkat is szabadítsuk föl — azután, hogy az egész világot befolyásoltuk és másrésztől mindent magunkba szívtunk — mostan, nemzeti életünknek ebben a korszakában, mindamellett, hogy visszatérünk a reális birtoklathoz, mindamellett, hogy a hazatérés, a nemzeti realitásokhoz való ragaszkodás tendenciája erősödik és növekedik, mégis — még egy sokkal nagyobb és tisztesesebb gazdagabb kultúrát fogunk teremteni, mint amilyen az, amelyet a galutban magunkba szívtunk.

És talán — ki tudja — évszázadok elmúltával újra elég erősek leszünk, hogy kivonuljunk, szellemünknek újabb elterjesztésére a világon — az örök kifellelő törekvés örök vágyától vezérelve.

[Vége.]

érkezése után a minisztertanács elé fogja terjeszteni a megállapodást megerősítés végett.

(x) Közgazdasági napilap lesz az „Izbanda”. Bukarestből táviratozzák, hogy az „Izbanda” című politikai napilap megszüntette megjelenését. A lap, amely eddig is a liberális párt féléhivatalos organuma volt, liberális pénzcsoport birtokába került. Ez a csoport közgazdasági napilappá szervezi át az „Izbanda”-t, amely az „Argus” mellett így második közgazdasági napilapja lesz Romániának.

Külföld

(x) Beszüntetik a csehszlovák cukor exportját. Prágából jelentik: Tekintettel a cukorrépa-termelés kedvezőtlen állására, mely a nagy szárazság következménye, valamint a külföldi piacok emelkedő árnyújtására, a „N. L.” úgy tudja, hogy a cseh cukorfinomítók a napokban beszüntetik a külföldre való előzetes cukorellátást. A raktáron levő cukorkészlet, mely a szabadkereskedelemnek a külföldre való kivitel céljából rendelkezésre állott, az utóbbi napokban szintén kimerült, mert a szomszédos államokból nagyobb vételmegbízáások érkeztek.

(x) Esnek a szörmeárak. Londonból jelentik: Az angol szörmeárak, a Hudson-Bay Rézsvényintársaság igazgatója, a szörmek áráról így nyilatkozott, hogy a szörme ára az utolsó 6-8 hétben 10-15 százalékkal csökkent és még nagyobb áruhanás is várható. A szörme iránt az érdeklődés kisebb a tavalyinál s ennél fogva a szörmek árának további olcsóbbodása is biztosra vehető.

(x) Áremelkedés a német fapiacon. Berlnből jelentik: Berlin város tanácsa fölkérte a mezőgazdasági minisztert levélben a fauzsora ellen irányuló energikus lépésre. A tűzifa ára, amely még ez év februárjában a háború előtti ár 11-szerese volt, ma 84-szeresre emelkedett.

SPORT

Nemzetiségi politika a sportban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az első romániai — jugoszláviai válogatott mérkőzéssel kapcsolatosan kinos feltűnést keltett egyik kolozsvári, délutáni napilap sporttudósítása, amely Románia válogatott csapatának játékosait nemzetiségi és faji szempontok szerint klasszifikálta és mint magyar dicsőséget könyvelte el, hogy a válogatott csapat tagjai Guga kivételével mind erdélyi és bánáti magyar fiúk voltak.

Az egyetemes sportban, különösen pedig országközi mérkőzéseknel, eddig szokatlan volt a futballisták és atléták nemzetiségi és vallási viszonyait feszegetni és az Uj Kelet, amely jöllehet kimondottan zsidó, a színház, művészet, irodalom és sportrovataiban mindig került az e kategóriákba tartozó eseményekről — mint az internacionalizmus eklatás megnyilatkozásairól — szóló tudósításaiban az élesebb nemzetiségi csoportosításokat.

Az említett lap sovinszta sporttudósítója másnap néhány román diák határozott fellépésére „helyreigazította” ugyan önmagát, de még akkor is elhallgatta, hogy Románia válogatott csapatában három zsidó játékos szerepelt, sőt éppen annak a három zsidó játékosnak oroszlan része volt a győzelem elérésében.

Elvi álláspontunk és jóízűsünk nem engedte meg, hogy a nagyváradi Kinigli és a kolozsvári Jakobi nagyszerű teljesítményét a zsidó

energia és képesség megnyilvánulásaként dicsőjük meg, mert a válogatott csapat értékes győzelme — nemzetiségi és vallási különbség nélkül — az egyetemes romániai futballsport dicsőségét hirdeti.

De elfelejtette helyreigazítani az említett sporttudósító azt is, hogy a győztes gólt nem Rónai, hanem egyóni akció eredményeként Guga Aurél, a kolozsvári Universitatea román nemzetiségű allround fu balistája rugta.

A kolozsvári délutáni napilap sportrovatának ezek a tudatos meghamisításai megbátránkozást keltettek a kolozsvári Comitetul Regional és a sportegyesületek komoly vezetői körében és „eretlen ébredésnek” minősítik a „felelőtlen elem” hez tartozó rovatvezető tapintatlan megjegyzéseit. A tudósítás semmi esetre sem szolgálta az egyetemes sport érdekeit és azt a békés együttműködést, valamint harmóniát, amelyet a rovatvezető „ideális” és „korrekt” céljaiként szeret hangoztatni.

Labdarugás

Károly trónörökös Erdély sportjáról. Bukarestből jelentik: Károly trónörökös, a FSSR főtitkára interjút adott az „Universul”-nak, melyben a különböző sportok nagy fontosságát hangsúlyozta. Elismeri, hogy Erdély sportja sokkal fejlettebb, mint a regáté és az erdélyi sportegyletek vannak hivatva a regáté sportját is fejleszteni és megállani helyüket a nyugati nemzetekkel szemben is.

A Haggibör Désén. A Haggibör Sport Egyesület komplett első csapata június 18-án, vasárnap barátságos mérkőzést tart Désén az Unio csapatával. A mérkőzés iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg, mert a feljavult Unio az elmúlt héten 1:1 arányban eldöntetlenül végzett a kolozsvári Universiteteával.

Uj zsidó sportegyesület Ruzsinsztkóban. Nagyszöllősen folyó hó 2-án új sportklub alakult Bar Kochba néven. Az új klub már megalakulásakor is élet, sőt fejlődésképesnek mutatkozott. Tagjainak száma a százat meghaladja. A siker elsősorban az előkészítő ügybuzgóságának tudható be. A vezetőség tagjai: Diszelnök Guttman Mór, ügyvezető-elnök Rappaport Aladár, titkár Berger Oszkár, jegyző Weisz Henrik, intéző Bauer Sándor, pénztárnok Eiskovics Simon, szertárnokok Glüek Jenő és Kohn Miklós, ellenőrök Fuchs Ferenc, Farkas Lipót, Steinberger Sámuel és Schönfeld Béla, orvosok dr. Lesmann Jenő és dr. Sás József, ügyész dr. Szász Gyula.

Atlétika

Az Universitatea vívó, box és birkózó akadémiaja. Előkelő közönség jelenlétében tartotta meg az Universitatea első vívó, box és birkózó akadémiaját. A sportminiszter Metes prefektus, Utalea subprefekt, rendőrprefektus, Petala tábornok, Popovicu képviselőjében pedig Verderber őrnaggyal az élén Kolozsvár elit társadalmá jelent meg és hangos tetszésnyilvánítással kísérté a szép mutatványokat. Pop Marian őrnagy tempóvágásai, Saal alezredes elegáns pengavezetése és Vincze mérnök, a Santelli iskola mesterének energikus feltartó szurásai kellemes feltűnést keltett szakkörökben is. A birkózók munkája is dicsőretet érdemel, Salva mérnök és dr. Balosu iskolaboxolása pedig új híveket szerzett ennek a férfias és Angliában, Amerikában rendkívül elterjedt sportnak. Az Universitatea legközelebbi versenyt július hónapban rendezi meg. A matins sikerének hatása alatt számos jelentkezős történt a vívó, boxoló és birkózó kurzusra.

Kupferstein M. uri szabótermében

elegáns öltönyök és felöltők készülnek jutányos árak mellett. Francia divatlapok. Finom angol kelmék állandóan raktáron.

Cluj, Unió-utca 18. szám.

SZÍNHÁZ

MAGY

Szerda: A ga 7-edszer. Bé adás délutáni

Csütörtök: La kamaráneskes Emelt helyár sz. Előadás vezető ajtóka

Péntek: A ha (Operett-ujdon helyárakkal. A hétfő déli 12 óráig)

Sombat: A ha (Operett-ujdon helyárakkal. Vasárnap d. u. helyárakkal)

Vasárnap este: asszony. (Oper Rendes hely 159. sz. C.)

Hétfő: A hambur ret-ujdonsság, árákkal. Utols

A műsorra tűzött megváltatók a

MOZGÓ

Egyete

Szerda: A tit Csütörtök: Le Péntek: Leng Sombat: Len

Vasárnap: Sa Uráni

Szerda: A ve Csütörtök: A Péntek: A má Sombat: A n Vasárnap: Ki

Felölös szerkesztő

Kiadó: FRATER

Szerkesztőségi

Hitter é

szesz, bor, nagyko

Oradea-Ma

Gilány

Saját földénkben pálinkák

Ágyag és Vegy

Gyárt: bőreny csontzs szappat gépszir

Vesz: csontot huslást, tott íag

WOH

Műszaki ségleti cí szőr és bő szijak, ke benzin, gé anyagok, műszaki g Állandóan nagy rakta

Wohanka és Bizományi raktár Nagypiac-té

Nagy

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Szerda: A gazdag leány. (Ujdonság. 7-edszer. Bérleten kívül. Esti előadás délutáni olcsó helyárral.)
Csütörtök: Lakmé. (Sándor Erzsébet kamarasénekesnő bucsufőlépésével. Emelt helyárral. Opera-bérlet 28. sz. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Péntek: A hamburgi menyasszony. (Operett-ujdonság, először. Premier helyárral. A premier-bérlet helyeit hétfő déli 12 óráig tartja fenn a pénztár.)

Szombat: A hamburgi menyasszony. (Operett-ujdonság másodszer. Rendes helyárral. Napi bérlet 158. sz. B.)

Vasárnap d. u.: Kaméliás hölgy. (Olcsó helyárral)

Vasárnap este: A hamburgi menyasszony. (Operett-ujdonság, 3-adszor. Rendes helyárral. Napi bérlet 159. sz. C.)

Hétfő: A hamburgi menyasszony. (Operett-ujdonság, 4-edszer. Rendes helyárral. Utolsó napibérlet, 160. sz. D.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztáránál.

MOZGÓK MŰSORA:

Egyetem mozgó:

Szerda: A titokzatos klub.
Csütörtök: Lengyelvér. Első rész.
Péntek: Lengyelvér. Első rész.
Szombat: Lengyelvér. Első rész.
Vasárnap: Sarah grófnő.

Uránia mozgó:

Szerda: A vetélytársak.
Csütörtök: A más asszonya.
Péntek: A más asszonya.
Szombat: A más asszonya.
Vasárnap: Kivándorlók.

Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ

Kiadó: FRATERNITAS nyomdavidall.

Szerkesztőségi telefonszám 977.

Hitter és Breuer

szesz, bor, sör és pálinka
nagykereskedők

Oradea-Mare-Nagyvárad
Gilányi-u. 8. sz.

Saját földenkben termelt gyümölcs-
pálinkák és borpárlat 1851

Aggag és Vegyipar Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet,
csontszirt, műtrágyát,
szappant, kocsikenőcsőt,
gépszirt, téglát stb.

Vesz: csontot, száraz és vizes
húslejt, nyers és olvasztott
fagyut.

WOHANKA

Műszaki, üzemszükségleti cikkek, teveszór és bőr meghajtószíjak, kenőolajok, benzín, gépszirt, tömítőanyagok, szerszámok, műszaki gumiaruk. Állandóan szorított nagy raktár. oooooo

Wohanka és Tsa Utóda Rt.
Bizományi raktára, Oradea-Mare
Nagyipiac-tér 14. szám.

TŐZSDÉK	Lei	osch kor.	márka	fran. frank	svájci frank	lira	osztr. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. márká	dollár	bol. forint	török font	svéd kor.
Bukarest valuta deviza		292 290	5050 4750	1842 1840	2750 2750	785 763	104 082	1850 1650	645 666	20350	10250	375 149 148			97	
Bécs valuta deviza																
Prága valuta deviza			1630	465	692	265	22	517	733	74	3062	125	5180	2022	3350	
Berlin valuta deviza	207	610		2855	6190	1625	185	33	1420				3184	12450		
Zürich .. valuta deviza		1007	164	4675		2650	3	59	2353			13	52325	20445		
Paris valuta deviza	750	2150	950		21450	5870	005		5034				111950			
Budapest valuta deviza	621	1852 185750	304 306	8700 88		480250 491250	490 475			1333		2250	954 95650			

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz céma érkezett, garantált 400 yardos la. márkák.
Szállítunk legolcsóbb napi árban postal szétküldéssel.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

PROGRESS

Rövidáru
nagykereskedés

Oradea-Mare
Nagyipiac-tér 5.
Telefon 455.

Kereskedők
legolcsóbb
bevásárlási forrása

Ha szép és elegáns ruhát akar,
látogassa meg

Herkovits Jenő

férfi szabót str. Baba Novac (Beth-
len-u.) 10., ahol bel- és külföldi szö-
vetek állandóan raktáron vannak. ooo

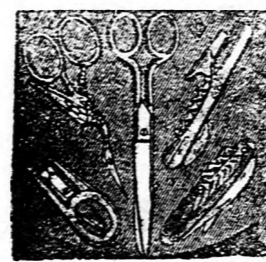
Pontos kiszolgálás. 1337
Szolid és olcsó árak!

1309

"Barzel"

CLUJ — KOLOZSVAR.
Piata M. Viteazul 13. Telef. 10-49.

Műköszörüs, késes, műszerész

szakmába vágó
munkákat szak-
szerint, vállalom
szolid és pontos
kiszolgálással

Gajzágó Márton
Cluj, Kinizsi-utca 5.
(Óvár.)

Textiláru

legolcsóbb beszerzési forrása

Klein Sámuel és Fivére
kézműáros nagykereskedőknél

Cluj, Piata Mihailu Viteazul
(Széchenyi-tér) 34.

Telefon 81. Telefon 81.

LÁDAGYÁR

Mindenemű ládákat és fadobozokat
összeszegezt és szétszedett részek-
ben megrendelésre azonnal készít és
szállít a legolcsóbban napiáron.

Sajovics és Lebovits

fakereskedés és ládagyár
Strada Cernanti (Kajántól-u.) 1. szám.

Patkányt

mezei és házi egeret tömegesen

pusztít: Rafin

békebeli anyag, postal szétkül-
dés Vezérképiselet Románia és
a csatolt területek részére:

Mezei Géza
Cluj, Str. Tunarilor 6. (Zápolya-utca).

Bőrlábszárvédő

elsőrendű anyagból fekete, barna és
sárga színben 1286

Krébs János szijgyártó
Cluj, Calea Regele Ferdinánd 77.
Kereskedőknek árkedvezmény!

Weisz és Molnár
női divatruháza
ujból megnyit!!!

Heller,
Weisz és Molnár

cég alatt, Cal. Reg.
Ferdinánd 6. szám
alatt, a volt helyi-
séggel szemben. o

1334

Gyári telefon 596. Üzleti telefon 515

LEBEDA S. A.

Első romániai villangerőre
berendezett ágyneműgyár.

Készítünk:

Paplanokat: vatta, gyapjú és pihe
töltéssel, a legolcsóbb kivitteltől a
legfinomabb kivittelig. Továbbá mat-
racokat, párnákat és mindenemű
ágyneműket.

Vállalunk:

kórházi, közintézeti, valamint szállodai
felszerelések szállítását továbbá min-
denemű átalakításokat. Villangerőre
berendezett tollfosztó gépközpont bár-
mily mennyiségű tollfosztást, tisztítást.

Veszünk:

minden mennyiségben lószórt, disznó-
szórt, kecskeszórt, gyapjút és tollat.
Mintát ár megjelöléssel (ab cluj állo-
más) kérünk küldeni

Eladunk:

mindenemű tisztított és szortírozott
tollféléket nagyban és kicsinyben.

Eredeti gyári árak!!!

Gyár: Cluj-Kolozsvár, Strada Jasilor
(volt Nagyszamos-u. 14. sz.), interurban
telefon 596.

Üzlet: Calea Victoriei (volt Kossuth
Lajos-utca 10. sz.) telefon 515.

Speciális hajfestő, női fodrász és manicure terem

Gallik és Fodor, Cluj

Calea Victoriei 2. (volt Kossuth: L.-u.)
Modern hajmunkák,
jutányos árak! 1284

GANZ

Piata M. Viteazul
Széchenyi-tér 41.
sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőát-
viteli berendezéseket. Izzólámpák, iv-
lámpa szénpálcák, szerelési anyagok és
kisebb motorok állandóan raktáron.
Költségvetéseket és felvilágosításokat
díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1286

Kássa Albert

Gép- és elektro-
technikai 1288
műszaki vállalata

Cluj, C. Victoriei 99.

Nagy árleszállítás Chevreaux barna és fekete női félcipőre **BATA** cipőlerakatában Cluj, Piata Unirii 9. szám. Fehérvászoncipő 119-169 lei. 00000

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket egyszerű közlési díja szavan- kint 1 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lel. Legkisebb apróhirdetési díja - 10 szög - 10 lel. Jellegesen hirdetésekre semminemű fel- világoztatást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lel 60 banl bélyegköltésig fizetendő.

Két izraelita asztalossegédet, ki a szom- batot akarja megtartani, felvesz Jakab Már- ton asztalos Zsibón. 3990-1

Okl. szeszgyárvezető nagy gyakorlattal állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 3995-1

Világos komplett háló, tükrös mosdó- asztal, 4 szék, fogas, főzőkemence eladó. Galamb-utca 11. 2993-1

Keresünk megvételre 6 1/2 méter üvegfa- lat. Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Rt. Cluj-Kolozsvár, Calea Reg. Ferd. 70. 3992-1

Egy nagy תורה eladó. Cím a kiadó- hivatalban. 3999-1

Okleveles mérnök állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 3409-1

Képzett érleány könyvelői vagy más meg- felelő állást keres nagyobb vállalatnál, Ma- gyar, román nyelvben perfect. Ajánlatok "Törökvs" jellegére e lag kiadójába. 4018-1

Klein Bertalan írjon és tudassa címét sürgősen táviratilag "Körjegyzőség", Aranyos- gyéres.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szíjgyártóblank allandóan nagy készlet kicsinyben és nagy- ban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki meg- rendeléseket kis postacsomagokban is eszköz- lök. Jelenlegi talp és bocskor ára 65-70 lel. Vagontételeimél 5 százalékos kedvezmény.

SÁMSON-BÖRGYÁR

Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szem- ben. Telefon: Gyár 3-86, lakás 3-87. szám.

A Nagyszentmiklósi Izraelita Hitközség Előljáróságától

51-922. sz.

Pályázat.

A nagyszentmiklósi kongresszusi izra- elita hitközségénél a rabbi-anyakönyvvezetői állás megüresedik, melynek betöltésére ezen- nel pályázat hirdettetik.

Pályázótól a román nyelv tudása vagy 2 éven belül való elsajátítása megkövetel- tük, képesítése a vallás és szépművészeti mi- niszter rendeletével van szabályozva.

Javadalmazás megegyezés szerint. (Ed- digi javadalmazás rabbi-anyakönyvvezető, hivatkozó és jegyzői állások együttes ellá- tásért évi 22.000 lel, modern lakás és a hiva- tallal járó mellékjövödelmek.)

Meghívottak utiköltségei megtérítet- nek. Pályázathoz melléklendő eddigi szolgá- lati működésük és életleírásuk, valamint családi állapot feltüntetés.

Pályázati határidő 1922. június 30. Nagyszentmiklós, 1922. május 28. 3960-1 Hitközségi Előljáróság.

Üzemképes szeszfinomító

alig használt, vörös rézből, 100 liter órai finomítási teljesítő képességgel, nagyobb való kicseielés miatt elad. Üzemben megtekinthető és érteke- lehet Adolf Jónás szeszgyárába. Alba-Julia

Temesvári „BEGA” Gőzmalom Részvénytársaság

(ezelőtt „Hungária” Gőzmalom Rt.)

napi 12 vagon örlőké- pességgel, modern malom Legmodernebb berendezésű

tésztagyára

előállít mindenemű makkaronit, levestésztát, tarhonyát kiváló minőségben. 3951-1

Utlevéleket 48 óra alatt láttamoz. Felvesz hirdetések- et és fényreklámhirdetéseket. Fodtásokat elvégez „RECLAMA”, Piata Unirei 4. I. emelet. 2917-1

IFJU KELET

Zsidó ifjusági folyóirat Előfizetési ár egy évre 80 lel. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

„Kálnai” Malomkőgyár

Targu-Mures—Marosvásárhely Gyárt legnagyobb teljesítményű, úgy buza, mint tengeri örlésre alkalmas, francia rendszerű, rakott malomkővet. Minőségért garantálók! 1367

Első Erdélyrészi Ékszerárúgyár

Cluj, Strada Xenophon (volt Szappan-utca) Telefon interurban 2-13. Sürgőncim Juvaere Cluj.

Ékszerárúgyár és nagykereshedés

legmagasabb árban mindennemű Vesz: arany és ezüstöt

Gyárt és mindennemű ékszerárúkat elad: mindennemű brilliáns

Válial: munkákat, javításokat és átalakításokat Vésnöki műterem.

Fogászati arany és forasztó, arany és ezüst huzalok.

Csak viszonteladók részére.

KÖZPONTI NŐLGYFODRÁSZ ÉS MANIKÜRSZALON Cal. Reg. Ferd. 13. (udvarban)

Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondolás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben. Hajat veszek! PÉTERFI JULISKA

Befőttes U hitelesített palac- Utorkás VE kok és poharak, Tábla G függő és fali

Lámpák

raktárról azonnal megrendelhetők

Ausländer Testvérek

Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39 Telef. 9-54. En-gros! En-detail!

Megnyilt! 4015-1 Megnyilt!

„HELIOS”

kötő- és kötőszöveggyár rt. engros és detail üzlete CLUJ, P. Unirii (Mátyás-tér) 7. Hitel Bank-palota

Mindennemű kötöttáru, női ruha és kreppek, swetterek, legfinomabb női harisnyák. - Eredeti gyári árakon!

Hercules gyermekhocsiggyár Rt.

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timár- hulladékokat legmagasabb napi árban vásárol Szaru- és csontárúgyár Rt. Cluj 1310

Uj ékszerüzlet! Uj ékszerüzlet!

Órák Arany Ékszerek Ezüst Mindnemű Ujdonságok Ajándéktárgyak legolcsóbb bevásárlási helye

H. S. Braunfeld

Fényő és Braunfeld cég volt beltárgjának modern ékszerüzlete Cluj, Piata Unirei 15. (v. Dobó- féle helyiség). - Telefon 6-43.

Engros eladás!

1342

Rövid, norinbergi, ga- lanterie és papíráruk külföldről raktárra érkeztek

Simplon-áruház

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 25. sz. Főpostával szemben.

Engros eladás!

RASOL BOROTVÁLÓ POR

Van szerencsém az érdekeltek szives tudomására hozni, hogy az általam készített

Ideal Rasol borotváló por

törvényileg védve, kilogrammjá 22 leiert kapható úgy kicsiny- ben mint nagyban. Vízrontela- dóknak 5 kg-on felüli vételnél nagy árkedvezmény. Megren- delhető a készítőnél

Reszling József fodrász

Cluj, Strada Baritiu (v. Malom-u.) 2. sz. 3726-1

AZ UJ KELET

könyvosztályánál megrendelhetők a következő könyvek:

Zsidó regények

Fényes Samu: Jidii első változása ára 33 lel S. J. Agnon: És a meg- görbedt kiegyene- sedik ára 30 lel A két kötet az Uj Kelet előfizetőinek 58 lel.

Max Nordau,

a cionizmus nagy költőjének művei: Doktor Kohn ára 20 lel Mesék ára 15 lel A két kötet együttes ára 30 lel.

Kadima kiskönyvei

Marton Ernő: A zsidó nemzét Erdélyben.. ára 10 lel Kaczér Illés: Gólem ember akar lenni .. ára 10 lel Giszkalay János: A titok ára 10 lel A három kötet ára 25 lel.

A zsidó élet problémáit fejtegeti

Schemarja Gorelik: Cion és Golusz ára 6 lel Sombart Werner: A zsidók jövője ára 8 lel Frigyes Lajos: A zsidók természetrajza..... ára 15 lel Majrovits M. Jehuda: Tóra és Cionizmus..... ára 6 lel Lieltheim Richard: A zsidó Palesztina felépítése ára 6 lel Max Brod: A cionizmus harmadik korszaka.. ára 6 lel Nachum Goldmann: A zsidó nemzet köve- telései..... ára 5 lel Dr. Beinstein S.: A cio- nizmus..... ára 8 lel A nyolc kötet együttes ára 52 lel.

Ifjusági könyvek

Dr. Grottó Mór: Zsidó reneszánsz..... ára 12 lel Zengő hárfá..... ára 12 lel A két kötet együttes ára 22 lel.

Héber nyelvtan

Jagulnitzer: Haziván (Ber- litz-módszer..... ára 30 lel Héber-magyar szótár.... ára 20 lel A két kötet együttes ára 45 lel.

Zsidó daloskönyvek

Szól a kakas már..... ára 5 lel Sirim Jehudim (Zsidó énekek..... ára 10 lel Hatikvah (kotta)..... ára 20 lel A három kötet együttes ára 32 lel.

Allandóan drágul a könyv! Siessen! Rendelje meg az Uj Kelet könyvosztályánál Cluj, Str. Baron L. Pop 10.